

Knaapila Noora & Virkki Katja

Yhteisöllisyys harrastajateatteriryhmän toiminnassa

Yhteisöllisyyden kokemusten merkitys sosiaalisena voimavarana

Opinnäytetyö

Kevät 2021

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Seinäjoen Ammattikorkeakoulu

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Noora Knaapila ja Katja Virkki

Työn nimi: Yhteisöllisyys harrastajateatteriryhmän toiminnassa

Ohjaaja: Hemminki Arja, Lehtori

Vuosi: 2021 Sivumäärä: 60 Liitteiden lukumäärä: 1

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tutkia yhteisöllisyyden kokemuksia harrastajateatteriryhmän toiminnassa. Opinnäytetyön tekijät ovat itse kokeneet Pennihäät ry:n toiminnassa yhteisöllisyyden kokemuksia, joten haluttiin tietää, kokevatko muut ryhmän jäsenet yhteisöllisyyden voiman. Tutkimuksen tarkoituksena on saada myös tietoa miten yhteisössä toimiminen on tuonut hyvinvointia ja millaisia eväitä se on jäsenille tuonut sosiaaliseen kanssakäymiseen ja mahdollisiin verkostoihin.

Opinnäytetyön keskeisiä termejä ovat yhteisöllisyys, sosiaalinen pääoma, hyvinvointi ja osallisuus. Työssä näkyy myös pohdintaesimerkein, miten käsitellyt termit näkyvät sosiaalialan kentillä. Sosiaalinen innostaja nousi aineiston keruussa esiin ja siitä tuli työn yksi keskeinen teoreettinen asia, koska huomattiin, että Pennihäät ry:n toiminta edellyttää joukosta löytyvän tällaisen innostaja. Tämä innostaja on teatterin ohjaa, joka saa aikaan sen, että yhteisön jäsenet ovat osallisia ja toimivat keskenään.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena survey-tutkimuksena. Pennihäät ry:n jäsenille lähetettiin Webropol-kysely sähköpostitse. Tutkimukseen vastanneet kokivat lähes kaikki yhteisöllisyyden kokemuksia. Suurin osa vastanneista koki Pennihäät ry:n toiminnan parantavan heidän hyvinvointiaan. Vastauksissa tuli esiin ymmärrys siitä, että yhteisössä kukaan ei yksin ole mitään, vaan joukkona ollaan vahvempia. Käytännön tutkimus siis vahvisti myös teoreettisen ajattelun opinnäytetyössä.

Avainsanat: Yhteisöllisyys, sosiaalinen pääoma, hyvinvointi, sosiaalinen innostaja

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Seinäjoki University of applied sciences

Degree programme: Bachelor of socialwork

Specialisation:

Author/s: Noora Knaapila ja Katja Virkki

Title of thesis: Community in the activities of an amateur theatre

Supervisor(s): Hemminki Arja, Lecturer

Year: 2021 Number of pages: 60 Number of appendices: 1

The purpose of this thesis is to explore the experiences of community spirit in the activities of an amateur theatre. We have had experiences of community spirit in Pennihäät activity itself, so we wanted to know whether other members of the group experience the power of the community spirit. The purpose of this study is also to learn how community activities have brought wellbeing, and what kind of means it has brought to members regarding social interactions and potential networks.

The key themes of the thesis are community spirit, social capital, welfare and inclusion. The study also shows a reflection on how the terms we are dealing with appear in the social sector. Social enthusiasm rose to the fore in the collection of the data and became one central theoretical aspect of our research. We found that the activity of Pennihäät theatre requires that we have such an inspirer among us. This inspirer is our theatre director who will bring about the fact that members of the community are involved and work with each other.

The study was conducted as a qualitative survey- study. We emailed the webpool-survey to the theatre members. Almost all those responding to the study experienced community spirit. Most of those who responded considered that Pennihäät theatre's activities were improving their wellbeing. The answers expressed the understanding that a person alone is nothing in the community, but as a team we are stronger. Practical research therefore also reinforced theoretical thinking in our thesis.

Keywords: community spirit, social capital, welfare, social inspirer

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN YHTEISTYÖKUMPPANI JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	8
2.1 Harrastajateatteri yhteistyökumppanina.....	8
2.2 Tutkimuskysymykset.....	9
3 YHTEISÖ, YHTEISÖLLISYYS JA SOSIAALINEN PÄÄOMA.....	11
3.1 Yhteisö.....	11
3.2 Yhteistyö, yhdyskuntatyö ja yhteisösosiaalityö	12
3.3 Sosiaalinen pääoma	15
4 HYVINVOINNISTA ELINVOIMAA	18
4.1 Hyvinvoinnin sosiaalipoliittinen näkökulma	18
4.2 Yhteisöllisyys hyvinvoinnin luomisessa.....	20
5 INNOSTAMINEN JA DRAAMA.....	24
5.1 Sosiokulttuurinen innostaminen	24
5.2 Sosiaalisten taitojen kuntouttava ote draaman menetelmin	28
6 YHTEISKUNNALLISIA NÄKÖKULMIA YHTEISÖLLISYYTEEN	30
6.1 Kolmas sektori	30
6.2 Rakennemuutokset nyky-yhteiskunnassa.....	31
7 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	35
7.1 Tutkimuksen toteutus.....	35
7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	37
7.3 Aineiston analyysi	38
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET	40
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	45
9.1 Yhteisöllisyyden kokemukset.....	45
9.2 Vaikutus hyvinvointiin ja onnellisuuteen.....	47

9.3 Kokemusten hyödyntäminen.....	49
10 POHDINTA.....	51
10.1 Opinnäytetyöprosessin eteneminen.....	51
10.2 Yhteisöllisyyden merkityksestä	52
10.3 Lopuksi	54
LÄHTEET	56
LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Tämän työmme aihe – yhteisöllisyys – kaikuu sanana korviin aika monessa erilaisessa tilanteessa nykyään, eikä pelkästään oman alamme keskuudessa, vaan muuallakin. Siksi mielestämme olisi hyvä puhua ja käsitellä tätä aihetta enemmän ja laajemmin eri ammattialoja koskien. Yhteisöllisyys tuntuu olevan ja onkin tärkeää nykypäivänä monista erinäisistä syistä johtuen. Yksi erittäin tärkeä syy on myös käsittelyn alla tässä työssämme, ja se on yhteiskuntarakenteiden muutos. Se, minkälaiseksi hyvinvointi yhteiskuntamme on tulevaisuudessa menossa, jää vain arvailujen varaan. On kuitenkin kansalaisten edun mukaista nostaa asia keskusteluun.

Työmme aihepiirin käsittely alkoi meidän omista lähtökohdistamme tutkia yhteisöllisyyden vaikutuksia ihmisiin. Toimimme molemmat harrastajateatteri Peräseinäjoen Pennihäät ry:ssä näyttelijöinä sekä toinen meistä myös yhdistyksen hallituksessa. Tämän vuoksi halusimme opinnäytetyömme yhteistyökumppaniksi juuri Peräseinäjoen Pennihäät ry: n. Esittelemme yhteistyötahomme ja sen toimintaa tarkemmin heti opinnäytetyömme alussa. Olemme kokeneet yhteisöllisyyden voimakkaan vaikutuksen meihin itseemme, joten ajattelimme, että emme varmaan ole ainoita tässäkin ryhmässä. Halusimmekin siis kartoittaa muiden yhdistyksen toiminnassa mukana olevien tai olleiden kokemuksia ja mielipiteitä asiasta. Teemme laadullisen tutkimuksen, käyttäen Webropol-kyselyä harrastajateatterin näyttelijöille. Yhdistystoimintahan luo loistavat puitteet yhteisöllisyyden rakentumiselle sekä antaa tai parantaa yksilöllisestikin monenlaisia valmiuksia ja taitoja muussa elämässä toimimiseen.

Yhteisöllisyys ja sen merkitys yksilön, yhteisön tai yhteiskunnan näkökulmasta voivat poiketa toisistaan paljon, mutta kyllä niissä myös jotain yhteistä täytyy olla. Yhteisöllisyyttä on tutkittu aiemminkin paljon ja erilaisia menetelmiäkin on kehitelty yhteisöllisyyden lisäämiseksi tai parantamiseksi, mutta tästä näkökulmasta ei tutkimustietoa paljon ole. Tuomme työssämme ensin esiin aiheeseen liittyvää teoriaa sekä pohdimme sen kautta, mitä on sosiaalinen- ja kulttuurinen pääoma. Koska yhteistyötahomme on harrastajateatteriyhdistys, selvitämme luvussa 5 enemmän draaman käyttöä sosiaalialan työmenetelmänä, sosiaalisena innostamisena ja yh-

teisöllisyyden lisääjänä. Käsitteet yhteisötyö ja yhdyskuntatyö myös liittyvät yhteisöllisyyteen, joten kerromme myös, miten nämä asiat limittyvät toisiinsa. Sosiaalinen pääoma liittyy myös yhteisöllisyyteen, mutta nämä käsitteet erottelemme teoksessamme, koska sosiaalista pääomaa tarkastellaan myös erilaisista näkökulmista, ja tätä haluamme tuoda enemmän esiin. Selvitämme tutkimuksessamme myös sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen näkökulmaa eri-ikäisten harrastajaryhmäläisten parissa.

Yhteisöllisyyden vaikutuksia yhteisöjen ja yksilöiden onnellisuuteen, hyvinvointiin ja terveyteen on selvitetty paljon, ja mielestämme sen tuominen esiin työssämme on myös tärkeää. Siksi käsittelemme tämän aiheen teoriaa enemmän luvussa 3 sekä tutkimustuloksissamme. Yhteisöllisyyden avulla ihminen voi kokea itsensä onnellisemmaksi ja hänellä on mahdollisuus parantaa elämänlaatuaan voimalla paremmin niin fyysisesti, emotionaalisesti kuin sosiaalisestikin. Hyvinvoinnin käsite liittyy myös olennaisesti sosiaalityön kentälle ja omalle ammattialallemme sosionomeina. Teoriaosuudessamme käsittelemme yhteisöä ja yhteisöllisyyttä tämänkin aihealueen kautta.

2 TUTKIMUKSEN YHTEISTYÖKUMPPANI JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Esittelemme tässä luvussa tutkimuksemme yhteistyökumppanin toimintaa sekä tutkimuskysymyksemme ja miten niihin päädyttiin. Yhteistyökumppanimme toimintaa oli helppo esitellä, koska olemme molemmat toimineet yhdistyksessä itsekkin. Tutkimuskysymysten laatiminen oli hieman vaativampi ajattelun prosessi, kun pienemmistä aihekokonaisuuksista piti ajatella laajempia kokonaisuuksia.

2.1 Harrastajateatteri yhteistyökumppanina

Peräseinäjoen Pennihäät ry. on loppuvuodesta 1999 perustettu harrastajateatteriyhdistys, joka tuottaa kesäteatterinäytelmiä Aisamäen kesäteatterissa Peräseinäjoen Kalajärvellä sekä pikkujoulu-aikaan revyyinäytöksiä ja tilauksesta myös muita teatteriproduktioita pienemmissä muodoissa. Yhdistyksen toimintaa ohjaa hallitus, joka viime kädessä päättää kaikesta yhdistystä tai Aisamäen kesäteatterialuetta koskevista asioista. Pennihäiden harrastajaryhmä koostuu pääsääosin paikkakuntalaisista 5 - 70 vuotiaista tavallisista kansalaisista, jotka sitoutuvat teatteriproduktion tuotantoon ja käyttävät siihen vapaa-aikaansa ilman rahallista korvausta. Toiset heistä ovat olleet mukana aivan ensimmäisestä kesäteatterinäytelmästä alkaen, ja edelleen joka vuosi ovat yhtä innokkaasti tulossa tekemään seuraavaa tuotantoa.

Yhdistyksen nettisivuilla heidän tehtäväkseen on sanottu ylläpitää ja kehittää teatteritoimintaa, musiikki- sekä muuta ohjelmatoimintaa jäsentensä keskuudessa ja koko eteläpohjalaisessa kulttuurielämässä. Yhdistyksen pyrkimyksenä on omalta osaltaan lisätä Seinäjoen seudun positiivista ilmettä ja elinvoimaisuutta eteläpohjalaisena kulttuuripitäjänä. Heidän toimintansa tärkeimpinä johtolankoina ovat sosiaalinen ja kasvatuksellinen kulttuurin edistäminen sekä maakunnallinen näkyvyys eri-ikäisten harrastajanäyttelijöiden tekemänä, joista jo edellä mainittiinkin. (Peräseinäjoen Pennihäät ry 2017.)

Pennihäiden toiminta ei siis jää vain sisäiseen vaikuttamiseen, se pyrkii osaltaan vaikuttamaan koko Etelä-Pohjanmaan alueen ihmisten kohtaamisiin ja asioiden sisäistämisiin eri teemoilla. Teemoilla tarkoitetaan esimerkiksi historian ja eri kulttuurien kohtaamista teatterin keinoin. Näitä ovat sota-ajan näytelmät tai revyyt, joissa tuodaan ilmi yhteiskunnallisia murroksia tai kulttuureita. Olemmekin saaneet erilaisissa tapahtumissa palautetta siitä, että olemme lämmin ja läheinen porukka. Ihmiset monesti sanovat, että olemme aikamoinen yhteisö ja sitähan me olemmekin.

Pennihäiden toiminnassa on ollut sen alusta saakka näytelmien ohjaajana sama henkilö, Sari Viitasaari. Hän kouluttautui ohjaajaksi oltuaan ensin itse mukana näyttelemässä, ja hän kuuluu myös yhdistyksen perustajajäseniin. Pennihäiden 20-vuotisen historian aikana hänestä on tullut yhdistyksen sekä koko Peräseinäjoen teatterielämän keulakuva. Hän tekee päätyönään sairaanhoitajan tehtäviä, mutta jaksaa silti työnsä ohella ja varmaan myöskin vastapainoksi olla ideoimassa ja toteuttamassa ryhmänsä kanssa kulttuurielämyksiä suurelle yleisölle. Kukaan ei kuitenkaan yksin pysty tällaisia suuria tuotantoja alusta loppuun toteuttamaan, ja siksi tehtäviä onkin delegoitu vastuualueittain joko hallituksen jäsenille tai muille vapaaehtoisille toimijoille.

Pennihäät-yhdistys toimii yhteisöllisyyden edistäjänä myös laajemmin paikallisella tasolla tehden yhteistyötä muiden toimivien yhteisöjen, yhdistysten ja yritysten kanssa. Aisamäen kesäteatterialue luo hyvät puitteet muillekin toimijoille toteuttaa omia tapahtumiaan ja monet yhteisön yhdistykset tukevat toimintaa tulemalla vapaaehtoistyöhön näytöskaudella. Seinäjoen kaupunki on yhdistykselle erittäin tärkeä yhteistyökumppani antamalla esimerkiksi tiloja harjoitusten järjestämistä varten sekä tukemalla toimintaa erilaisten avustusten muodossa. Peräseinäjoen Pennihäät ry sai vuonna 2020 Seinäjoen kaupungin kulttuuripalkinnon pitkäjänteisestä työstään kulttuurin tuottamisessa paikkakunnalla.

2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymyksiä mietittiin pitkään, koska yhteisöllisyys aihealueena on laaja. Tutkimuksessa haluttiin kuitenkin tarkastella aihetta kokemuksen kontekstissa ja

sen vuoksi kysymyksien tuli käsitellä osallistumisen ja osallisuuden merkityksiä sekä niiden mahdollista hyödyntämistä. Yhteisöllisyyden merkitys tuli myös korostua saman kokemuksellisuuden pohjalta. Yhteistyössä opinnäytetyön ohjaajan kanssa päädyttiin ottamaan tarkasteluun mukaan myös yhteisöllisyyden hyvinvointiin vaikuttava teema siltä osin, kuin se tämän kokoisessa tutkimuksessa on mahdollista. Kysymykset osoitettiin myös koskemaan suoraan Peräseinäjoen Pennihäät yhdistyksen toimintaan osallistumista, koska tutkimus tehtiin pelkästään sitä koskien.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat lopulta seuraavat kolme pääteemaa:

- Miten Pennihäiden toimintaan osallistuminen lisäsi osallistujien yhteisöllisyyttä?
- Millä tavoin yhteisöllisessä toiminnassa mukana oleminen vaikutti osallistujien hyvinvointiin?
- Millaisia eväitä yhteisössä toimiminen antoi sosiaaliseen kanssakäymiseen tai verkostoitumiseen?

3 YHTEISÖ, YHTEISÖLLISYYS JA SOSIAALINEN PÄÄOMA

Yhteisö on ryhmä, joka koostuu erilaisista yksilöistä. Yhteisöjä on kaiken kokoisia ja kaikkialla maailmassa. Seuraavassa tarkastelemme yhteisöä ja yhteisöllisyyttä käsitteinä sekä sitä, mitä tarkoittaa sosiaalinen pääoma ja miten se liittyy yhteisöllisyyteen.

3.1 Yhteisö

Muumilaakso on yhteisö, jossa rauha, luottamukseen perustuva vuorovaikutus, toisista välittäminen ja kiireettömyys vallitsevat. Silti siellä tapahtuu koko ajan. Asukkaat toimivat yhdessä ja erikseen, mutta aina he löytävät toisensa. Vaikka yhteisö on näennäisesti suljettu ja asustaa laaksossa, sieltä matkustetaan pois, sinne tullaan takaisin, vieraat tulevat sinne ja heidät oitis hyväksytään. Muumilaakso on saliliva yhteisö. Voisi sanoa, että muumilaakso kasvaa luottamuksesta, joka yhdistää asukkaita. (Hyyppä, 2002, 6.)

Hyyppän (2002, 25–26) mukaan inhimilliset vuorovaikutussuhteet ovat tärkein yhteisöjä kuvaava seikka, tärkeämpiä kuin alueelliset rajat, yhteisöhenki on keskeisempää kuin erilaisten yhteisöjen esittely. Hän kirjoittaa, että yhteisöissä ihmiset kohtaavat toisensa paljaampina kuin arkisessa kanssakäymisessä, mistä seuraa omien heikkouksien, ongelmien ja vahvuuksien tiedostaminen, kun niitä joutuu peilaamaan yhteisön muiden jäsenien ominaisuuksiin. Yhteisön jäsenyys on merkityksellinen, sillä se tarjoaa yksilölle sisäisen psyykkisen maailman vaatimaa turvallisuutta ja mahdollisuutta samastua yhteisöön. Tunne, että kuulumalla yhteisöön sille voi antaa jotain, on myös merkityksellinen itsetunnon ja itsensä hyväksymisen rakennuspuu. Yhteisöön kuuluminen on kaksisuuntaista, yhteisön yhtenäisyys perustuu yksilön ja ryhmän vuorovaikutukseen. Vapaaehtoinen järjestö- ja seuratoiminta sekä harrastustoiminta tapahtuvat yhteisöissä, jotka eivät yhdenmu- kaista yksilöitä liikaa.

Kangaspunta (2011, 38) määrittelee teoksessaan yhteisöä klassisen sosiologian näkökulmasta. Sosiaalinen side yhteisössä on yhteenkuuluvuuden tunnetta, eli oma tunne kokemus kuulumisesta johonkin yhteisöön. Mielestämme tämä yhteenkuulumisen tunne saattaa olla yksilöille todella voimakasta. Esimerkiksi rikolliseen

jengiin kuuluminen saattaa tuoda vahvan tunteen syrjäytyneelle yksilölle hyväksytyksi kokemiseen. Olemme havainneet, että Pennihäissä yhteenkuuluvuuden kokemus on ollut voimakasta. Se lähtee pienistä asioista kuten näytelmien pyörimisen aikana taustalla, kun odotamme omaa vuoroamme lavalle, elämme toisten kohtauksia ja jännitämme niitä toistemme puolesta. Pennihäät yhdistys tekee muun muassa vapaaehtoista sivistystyötä siten, että se antaa mahdollisuuden eri yhteisöjen toimia mukana Pennihäiden toiminnassa. Tästä esimerkkinä mainittakoon kahvituksen järjestämisen ja sen tuoton antaminen vanhempainyhdistyksen käyttöön.

3.2 Yhteisötyö, yhdyskuntatyö ja yhteisösosiaalityö

Sodan jälkeen Suomessa oli sosiaalista pääomaa runsaasti. Talkootyötä tehtiin paljon, kun jälleenrakennettiin yhteiskuntaa. Toisilleen tuntemattomat ja jo ennalta tutut ihmiset auttoivat toisiaan uudisrakentamisessa. Se, mistä sosiaalisen pääoman kasvu johtui, on Hyypän mukaan samantekevää, kun tuloksia tarkastellaan. Kun luottamusta löytyy keskenään eli sosiaalista pääomaa, kansalaiset toimivat aktiivisesti erilaisissa yhdistyksissä ja vapaaehtoistyössä. Esimerkiksi naapuri- maassamme Venäjällä ei ole keskinäistä luottamusta, ja näin ollen kansalaistoiminta ja dialoginen kanssakäyminen ovat huonompaa. Yhteenkuuluvuuden tunne on sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma näkyy muun muassa siten, että yhteiskunnassa toimii runsaasti erilaisia vapaaehtoisia järjestöjä ja verkostoja. (Hyypä 2002, 11–12.)

Mielestämme tulevaisuudessa nämä vapaaehtoiset verkostot yltävät myös työelämään. Etenkin sosiaalialalla julkisten palveluiden työelämä tulee olemaan yhä enemmän verkostoitunut vapaaehtoisesti erilaisiin järjestöihin. Olemme havainneet Seinäjoen julkisten päihdepalveluiden toteuttavan vapaaehtoista yhteistyötä eri sosiaalialan järjestöjen kanssa. Jouko Kananoja (4.6.2015) peräänkuuluttaa myös tätä asiaa koskien muun muassa sosiaalipolitiikan toteuttamisessa kumppanuusyhteiskunnan luomista. Hänen lähestymistapansa olisi tietoisesti rakennettua vuorovaikutusta julkisen hallinnon, yritysten ja kolmannen sektorin toimintojen välillä yhdistettynä kansalaisten vapaaehtoistyöllä ja sosiaalipolitiikan kohteiden

omalla toiminnalla. Hän sanoo erilaisten toimijoiden kohtaamisella syntyvän monipuolista ja avaraa ymmärrystä. Käsittelemme kolmatta sektoria tarkemmin luvussa 5.

Myös Kirsi Juhila (2016, 127–131) puhuu kumppanuudesta yhteisösosiaalityön lähtökohtana. Hän lainaa kirjassaan Simo Koskista, joka luonnehtii uudistuvan yhteisösosiaalityön etsivän juuri kumppanuutta julkisen, kolmannen sektorin ja erilaisten muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa liikkumalla erilaisilla rajapinnoilla, kuten esimerkiksi luova kulttuurin käyttö. Yhteisösosiaalityön tavoite on Juhilan mukaan sama kuin kumppanuussuhteeseen perustuvan sosiaalityönkin, ihmisten osallisuuden sekä täysvaltaisen kansalaisuuden vahvistaminen. Hän sanoo, että julkinen sosiaalityö voi yhtä hyvin olla myös yhteisösosiaalityön toteuttaja yhteistyökumppanuuden lisäksi. Hän puhuu teoksessaan vertaisryhmiä voimavaroista ja näillä yhteisöillä hän tarkoittaa ihmisiä, jotka elävät samankaltaisissa elämäntilanteissa samankaltaisine ongelmineen ja jakavat niistä kokemuksia. Hänen mielestään vertaisuuteen perustuvaa toimintaa tarvitaan, sillä erilaiset vertaisryhmät voivat toimia ihmisille ratkaisevina voimavaroina, toisin sanoen voivat tuottaa jäsenilleen sosiaalista pääomaa. Tässä kohtaa hän tuo esiin julkisen sektorin toteuttajaosapuolena sekä maallikkojen ja ammattilaisten yhteistyövertaistoiminnassa – kumppanuusnäkökulman, joka toteutuu esimerkiksi sosiaalityöntekijän tekemänä vertaistoiminnan koordinoituna järjestötasolla. Sosiaalityöllä onkin hänen mielestään erityinen haaste kyetä näkemään erilaisten yhteisöjen positiiviset, vertaisuuteen perustuvat voimavarat.

Yhteisösosiaalityö rakentaa siltoja eri yhteisöjen ja kulttuurien välille ja sille on niin tilaa kuin tarvettakin. Usein yhtenäiskulttuuriseksi luonnehditusta Suomesta löytyy kuitenkin monenlaisia paikallisia yhteisöjä, osakulttuureja ja ryhmiä, joissa yhteisösosiaalityön voisi nähdä sosiaalisen pääoman, kansalaisten keskinäisen luottamuksen ja vastavuoroisuuden rakentamisena. Mitä enemmän tällaiset erilaiset yhteisöt tekevät yhteistyötä ja kohtaavat toisensa, sitä enemmän syntyy myös hyvinvointia. (Juhila 2016, 132–133.)

Alf Ronnby (2009, 119 - 122) on tutkinut yhteistyötä paikallisissa pienyhteisöissä Jämtlannissa Ruotsissa ja kirjoittaa artikkelissaan Empowering people by community building niiden voimaannuttavasta vaikutuksesta koko yhteisön rakentumi-

sessä. Yhteisötyössä ihmiset, ihmisryhmät ja yhteisöt saavat voimaa vaikuttaa omiin elinolosuhteisiinsa ja siinä nähdään mahdollisuuksia, joita muuten ei olisi. Sosiaalinen ryhmä ja paikallinen yhteisö ovat tärkeitä ja yhteistyö kasvattaa myös yksilöiden omaa kapasiteettia. Ronnbyn mukaan yhteishenkeä on luotava syrjäytymisen, yksinäisyyden ja ahneuden ongelmien parantamiseksi. Yhteisön voimaantumiseen tarvitaan dialogia, joka antaa ja ottaa ajatuksia sekä tunteita jokaisen yksilön omista kokemuksista, näkemyksistä ja käyttäytymisestä. Se on sosiaalista vuorovaikutusta, jossa yksilöiden tärkeys ja hyväksyminen korostuvat.

Paikallisyhteisöjen organisointi pohjautuu siihen, että paikallisista ihmisistä koostuva ryhmä toimii omalla alueellaan ja sen organisaattori voi olla joko ammattilainen tai vapaaehtoinen toimija. Pienen yhteisön etu on toistensa tuntemisessa. Tällaisessa ryhmässä on paljon piilovoimavaroja, joita voi käyttää hyödyksi muutoksessa ja kehityksessä. Paikallisyhteisöjen jäsenillä on tiheää vuorovaikutusta ja jokin yhteinen sitoo heitä tiiviisti toimimaan yhdessä. Ronnby sanoo, että yksinkertaisesti ihmiset ymmärtävät maailmaa vain muuttamalla sitä ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa he tulevat enemmän tietoisiksi itsestään ja maailmastaan. Ryhmään sitoutuneille uudet toiminnat ja kokemukset synnyttävät uusia ajatuksia ja ideoita. (Ronnby 2009, 122–124.)

Ryhmävoima rakentuu osallisuuteen kollektiivisella tasolla ryhmässä, joka ylittää rajoja. Ryhmän ulkopuolella mahdottomalta näyttävä tilanne voikin esiintyä mahdollisuutena yksilöiden määrän lisääntyessä ja ryhmän yhtenäisyyden sekä vastavuoroisen tukemisen seurauksena. Tätä voidaan Ronnbyn mukaan kutsua spiraaliliikkeeksi, jossa yhdistyneestä toiminnasta syntyy jaettua vastuuta ja osallistumista, joka taas tuottaa yhdistynyttä toimintaa. Tämä luo mahdollisuuden toimintaan yli rajojen sekä jäsenten aikaisemman kokemuksen ylittävään oppimiseen. Kohti uutta suuntaa ja uusia kokemuksia uskalletaan mennä, koska asioita tehdään yhdessä sellaisten kanssa, jotka tunnetaan ja jotka ovat lojaaleja ja antavat tukensa. Organisoinnilla, toiminnan kehittämällä, yhtenäisyydellä ja ryhmäsolidaarisuudella luodaan myös vaikutusvaltaa muuhun ympäristöön ja elinolosuhteisiin. Muuttamalla yhdessä elinolosuhteita ja maailmaa ryhmän jäsenet muuttuvat myös itse ja ylittävät näin samalla aikaisempia toimintaa haitanneita esteitä. Tällä on vaikutusta myös laajemmin paikallisyhteisöön, ja sen muutkin ihmiset hyötyvät siitä. Muut

yksilöt näkevät itsensä pienemmän toimijan toiminnan kautta, ja se on erityisen tärkeää heidän riippumattomuudelleen sekä mahdollisuuksilleen. (Ronby 2009, 137–139.)

3.3 Sosiaalinen pääoma

Miten ja miksi sosiaalinen pääoma liittyy terveyteen ja hyvinvointiin? Sosiaalinen pääoma ei ole aineellista, eikä sitä voi yksilö omistaa yksinään. Kun yhteisöt, kansat ja kansojen sisäinen kulttuuri toimivat sosiaalisen pääoman alustana, syntyy hyvinvointia ja terveyttä. Näin ollen sosiaalinen pääoma on yhteisöllisyyttä. (Hyypä 2005, 19.)

Sosiaalista pääomaa mitataan usein kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden kautta. Kun kansalaiset kokevat olevansa hyvinvoivia ja terveitä, silloin he omaavat sosiaalista pääomaa. Sosiaaliin tilanteisiin osallistuvat kokevat itsensä myös terveeksi, kun taas ne, jotka eivät koe osallistuvansa, eivät koe oloaan terveeksi. 70 % heistä, jotka osallistuvat sosiaaliseen toimintaan ja luottavat toisiin ihmisiin, kokevat terveytensä hyväksi. (Tilastokeskus 2006.)

Ruuskanen (2002, 7) kertoo, että Putnamin mukaan sosiaalinen pääoma vaikuttaa hyvin laajasti hyvinvointipolitiikkaan. Se helpottaa esimerkiksi kollektiivisten ongelmien ratkaisua sekä yhteisöjen toimintaa, se parantaa informaation kulkua ja saa ihmiset ymmärtämään pohjimmaisen riippuvaisuutensa toisistaan. Lisäksi se parantaa ihmisten terveyttä ja elämänlaatua psykologisten ja biologisten vaikutustensa avulla. Hyypän (2002, 50) mukaan Putnam tarkastelikin sosiaalista pääomaa horisontaalisena verkostona, joka sitoo toimijat toisiinsa, toisin sanoen sosiaalinen pääoma on kansalaisten keskinäistä luottamusta, normeja ja verkostoja, jotka parantavat yhteiskunnan toimintaa.

Mikäli yhteiskunnassamme esiintyy eriarvoisuutta, se vaikuttaa sosiaalisen pääoman kautta kouluttautumiseen ja sitä kautta yhteiskunnan pääomaan. Toisin sanoen, kun eriarvoisuutta pystytään vähentämään, se lisää kouluttautumista ja sitä kautta yhteiskunnan inhimillistä pääomaa. Inhimillisellä pääomalla tässä yhteydessä tarkoitetaan koulutustasoa, mutta siihen kuuluu myös luovuus, kokemus, yh-

teistyökyky sekä muut vastaavat ominaisuudet esimerkiksi työelämässä kokonaisuuksien ymmärtäminen ja vuorovaikutustaidot. Inhimillinen pääoma on muun muassa sitä, että oppiminen tapahtuu käytännön kautta ja tällöin ”hiljainen tieto” siirtyy ohjaajalta oppijalle. (Hagfors & Kajanoja 2011, 187.)

Ruuskanen (2002, 7 - 11) kirjoittaa James Colemanin tarkastelevan sosiaalista pääomaa luottamuksen, normien ja verkostojen kautta, mutta hän esittää siitä näkökulman, jonka mukaan se, niin kuin muutkin pääomat, olisi tuottavaa, sosiaaliin rakenteeseen liittyvää ja toimijoiden tarkoituksellista toimintaa helpottavaa. Colemanin mukaan sosiaalisen pääoman yksi tehtävä olisi palveluksiin ja vastapalveluksiin perustuvan luottojärjestelmän mahdollistaminen. Toisena muotona hän erottaa sosiaaliin suhteisiin sitoutuvan informaation kulun, eli mitä enemmän yksilöllä on hänen kannaltaan merkittävää tietoa omaavia ihmiskontakteja, sitä paremmin hän kykenee toteuttamaan omia tavoitteitaan. Kolmantena muotona Coleman erottaa normit, jotka edellyttävät omasta lyhyen tähtäimen edusta luopumista kollektiivisen edun nimissä. Esimerkkinä hän käyttää koulumaailmaa, jossa lasten vanhemmat tuntevat toisensa ja voivat näin asettaa ja ylläpitää lapsille koulumenestystä tukevia ja palkitsevia normeja helpottaakseen koulun tehtävää ja edistääkseen inhimillisen pääoman muodostusta.

Ruuskanen (2002, 16–17) kirjoittaa myös, että Pierre Bourdieu puolestaan näkee sosiaalisen pääoman osana sisäpiirimäistä ryhmäjäsennyttä, jossa yhteisesti omistettua pääomaa, keskinäistä arvostusta ja luottamusta tarjotaan ryhmän jäsenille ja tietyillä ehdoilla nämä ovat muutettavissa taloudelliseksi pääomaksi.

Victorian yliopiston kansanterveyden professori Trevor Hancock puhuu dokumenttiohjelmassa Pisara: Yksinäisyyden aikakausi (27.1.2021) siitä, miten taloudellista pääomaa edelleen käytetään myös sosiaalisen edistyksen mittarina, vaikka näin ei pitäisi olla. Hänen mielestään 1800-luvulta peräisin oleva talouskäsitelmä on jo vanhentunut eikä toimi enää 2000-luvulla. Hän sanoo taloudellisen pääoman lisäksi voitavan erottaa ainakin kolme muutakin pääomalajia, ja nämä ovat inhimillinen pääoma, sosiaalinen pääoma sekä luontopääoma. Nykyiseen todelliseen kapitalismiin hänen mukaansa kuuluu kaikkien näiden pääomamuotojen kasvattaminen samanaikaisesti, eikä niin, että taloudellista pääomaa kasvatetaan muiden kustannuksella. Myös Tararack-instituutin puheenjohtaja Paul Born puhuu samassa oh-

jelmassa yksilön tekemistä sosiaalisista sijoituksista. Hän sanoo, että sijoituksia tehdään samaan tapaan kuin raha-asioissakin, tänään tehty sijoitus poikii kunnon tuoton tulevaisuudessa. Tämä on hänen mukaansa sosiaalista pääomaa, eikä mikään rahamäärä voi täyttää ihmisen perustarvetta, joka hänellä on vanhana, eli ihmissuhteita.

4 HYVINVOINNISTA ELINVOIMAA

Yhteisöjen vastuu hyvinvointipalveluiden tuottajina on kasvanut ja Aila-Leena Matthies kirjoittaakin Roivaisen ym. toimittamassa teoksessa *Yhteisöt ja sosiaalityö – kansalaisen vai asiakkaan asialla* (2008, 62), että yhteisölliset toimintamallit ovat usein ainoita hyvinvointipalvelujen muotoja, missä edes jollakin tavalla toteutuu täysivaltainen kansalaisuus. Omat kokemuksemme avoimeen, luottamukselliseen ja innostavaan yhteisöön kuulumisesta laittoivat meidät pohtimaan sen tuomaa hyvinvointia niin meille yksilöinä kuin ympäröivään yhteiskuntaammekin.

Hyvinvointi määritellään yleensä eri osatekijöistä koostuvana kokonaisuutena kolmen ulottuvuuden kautta, joita ovat terveys, talous ja elämänlaatu. Määritelmä käsittää niin yksilöllisen, kuin yhteisötasoisinkin hyvinvoinnin. Yksilöllistä hyvinvointia kuvaavat ihmisen sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus sekä sosiaalinen pääoma. Yhteisötason hyvinvointiin vaikuttavat puolestaan ympäristötekijät, esimerkiksi elinolot eri elinympäristöissä, työllisyys ja toimeentulo. (THL 2021.)

4.1 Hyvinvoinnin sosiaalipoliittinen näkökulma

Robert Hagfors ja Jouko Kajanoja (2011, 169–171) pohtivat Juho Saaren toimittamassa teoksessa *Hyvinvointi – Suomalaisen yhteiskunnan perusta*, talouskasvun yhteyttä hyvinvointiin. He kirjoittavat, että aikaisemmin on ajateltu hyvinvointia yhteiskunnan taloudellisen tilanteen välityksellä ja on oletettu hyvinvointivaltion lisäävän hyvinvointia. Nykyään kuitenkin hyvinvointia mitataan kansalaisten tyytyväisyytenä elämäänsä, jolloin talouskasvun hyvinvointia tuottava yhteys on poistunut hyvinvointivaltioissa. He puhuvat hyvän kehä-käsitteestä, jolla tarkoittavat sitä, että myönteisesti vaikuttavat toimenpiteet vahvistavat itseään. Käytännössä heidän käyttämänsä hyvän kehän teoria menee niin, että anteliaalla sosiaalipolitiikalla varustettu laaja hyvinvointivaltio vähentää eriarvoisuutta, ja tämä taas tuottaa sosiaalista pääomaa, joka puolestaan lisää väestön hyvinvointia ja saa näin kansalaiset asennoitumaan myönteisesti hyvinvointivaltiota kohtaan.

Hutchinson, G.S. toimittamassa teoksessa *Community work in the Nordic countries – New trends* Alf Ronby (2009, 137–139) sanoo, että pohjoismaissa on selkeä kokemus julkisen sektorin tarjoaman tuen vaikutuksesta yhdistysten parempiin menestysmahdollisuuksiin. Hänen mukaansa parhaiten menestyneillä projekteilla on yleensä ollut ulkopuolisen asiantuntijan tuki, kuten esimerkiksi maaseutukehittäjien ja erilaisten naisverkostojen alkuun laittajat. Hänen näkemyksensä on, että uusi kulttuuri paikallisen mobilisoinnin ja kehitystyön kehittämisessä on kasvussa ja kiinnostaa kuntapäittäjiä liikkeellepanemaan paikallisia voimavaroja omavaraisia järjestelmiä. Tämä työ kysyy hänen mukaansa kuitenkin tietämystä työntekijöiltä.

Juho Saaren toimittamassa teoksessa (2011, 191–193) hän käsittelee Heikki Ervastin kanssa myös samaa asiaa puhuen onnellisuudesta hyvinvointivaltiossa ja siitä, että usean suomalaisen yhteiskuntaryhmän hyvinvoinnin kannalta resurssien lisääminen on tärkeää. Heidän mielestään vähävaraisemmat väestöosat kuuluvat näihin ryhmiin, koska he eivät kykene elämään yhteiskunnassa hyvänä pidetyllä tavalla käytettävissä olevilla resursseillaan. Heidän mielestään näille väestöosille sosiaalipolitiikka on köyhyydestä nousemisen politiikkaa, kun taas vauraammilla väestöosilla se voi olla myös sosiaalisen onnellisuuden politiikkaa. Tämä kertoo paljon yhteiskunnallisesta eriarvoisuudesta ja sen vuoksi mielestämme tarvitaan paikallista yhteisöllisyyttä hyvinvoinnin luomisessa.

Me ymmärrämme asian myös niin, että yhteiskuntapolitiikan taloudelliset päätökset hyvinvoinnin lisäämiseksi vaikuttavat yhteiskunnassa toimivien yhteisöjen ja ryhmien sekä niiden sisällä yksilöiden hyvinvointiin merkittävästi. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi meidän harrastajateatteriyhteisössä sitä, että luodaksemme toiminnallamme yhteisöömme ja sen jäsenille hyvinvointia, olemme paljon sen varassa, mitä yhteiskunnallisesti on päätetty yhteisöjen toiminnasta ja taloudesta. Paikallisella tasolla toimiessamme voimme tuki hyödyntää yhteisössämme käytettävissä olevia aineellisia sekä älyllisiä resursseja kompensoidaksemme toimintamme taloudellista tasapainoa.

”Mitä elämä olisi ilman sisäistä elinvoimaa?”, kysyy Markku Hyyppä teoksessaan *Elinvoimaa yhteisöstä* (2002, 6). Ihminen tavoittelee ikuista elämää, jonka luullaan olevan saavutettavissa, mutta elämänlaadusta ei mainita mitään. Hän pohtii myös,

olisiko ihminen enää oma persoonallinen itsensä 150-vuotiaana varaosilla ja vieraililla geeneillä tehostettuna olentona? Tätä on hyvä miettiä puhuttaessa ihmisten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja elinvoimasta. Miksi toiset ihmisryhmät näyttävät voivan paremmin ja elävän onnellisempaa elämää kuin toiset?

4.2 Yhteisöllisyys hyvinvoinnin luomisessa

Yksilö ei voi yksinään omistaa sosiaalista pääomaa eli yhteisöllisyyttä. Hyvinvoinnin syntymisen näkökulmasta sitä voivat luoda yhteisöt, yhdistykset ja kansat eli yksilöt joukkovoimana (Hyypä 2002, 19). Ymmärrämme siis sen, että edelliset yhdessä luovat alustan koko sosiaaliselle pääomalle ja näin ollen hyvinvoinnin synnylle.

Ihmisten luottamus toisiinsa lisää dialogista vuorovaikutusta ja auttaa näin yksilön tavoitteiden saavuttamista lisäten koko yhteisön hyvinvointia (Ruuskanen 2002, 5). Mielestämme ihmisten luottamus yhteiskuntamme rakenteisiin ja palveluihin lisää ihmisten uskoa parempaan hyvinvointiin ja kuntoutukseen, ja sen vuoksi myös sosiaalisen pääoman omaavilla on paremmat edellytykset tuottaa ja saada hyvinvointia.

Länsi-Suomessa ja Ahvenanmaalla on tutkitusti terveempiä ja pitkäikäisempiä kuin muualla Suomessa. Aikaisemmin tämä on perusteltu sillä, että heillä on ollut hyvä perimä, lisäksi koulutus ja taloudellinen tilanne ovat olleet keskivertoa parempia. Nykyään aiheesta tiedetään jo enemmän ja osataan tuoda kulttuurin ja yhteisöllisyyden vaikutuksia terveyden ja hyvinvoinnin tarkasteluun. Esimerkiksi Ruotsissa on jo kymmeniä vuosia sitten tehty tutkimusta vanhusten huollossa osallistumisen vaikutuksesta ikäihmisten hyvinvointiin. Toisessa ryhmässä ikäihmiset osallistuivat kuorolauluihin ja muihin yhdessäolon muotoihin, kun taas toinen ryhmä ei osallistunut mihinkään. Tutkimustuloksissa todettiin, että aktiiviseen yhdessäoloon osallistuneet ikäihmiset voivat paljon paremmin. Tuolloin ei vielä osattu ajatella, mikä voima kuorossa oli. Kyse ei ollut hyvästä lauluäänestä, vaan yhteisöllisyyden kokemuksesta ja luottamuksen tunteesta ryhmässä. Hoitohenkilökunnan velvollisuksiin muun muassa laitosasumisessa kuuluu tukea yksilöä luovuuteen ja elämyksiin peilaten näitä henkilökohtaiseen kulttuuritaustaan. Usein sairastunut py-

sähtyy pohtimaan elämän filosofiaa ja tähän taide ja kulttuuri antavat hyvän keinon käsitellä asioita. Näitä keinoja pohtiessa tulee kuitenkin ymmärtää, että taide voidaan vääränlaisissa yhteyksissä kokea myös loukkaavana tai ahdistavana ja tämän vuoksi on tärkeää tuntea yksilön mieltymykset ja kulttuuritausta. (Hyypä & Liikanen 2005, 92, 105.)

Keränen (2001, 51) sanoo, että yhteisöllisyyttä ja yhteisötyötä pidetään sellaisena ilmiönä, jota yksilöt tai erilaiset ryhmät tekevät toisten tarpeista lähtöisin. Yhteisötyön mahdollisuutena koetaan se, että yksilöt ja ryhmät voivat parantaa elämänlaatuaan itsenäisesti. Yhdistävä asia voi olla esimerkiksi yhteinen ongelma tai jokin muu asia. Sosiaalityön näkökulmasta tuomme esiin sen, että yksilö voi laittaa liikkeelle erilaisia toimintoja ja ryhmiä myös omista tarpeista lähtöisin, esimerkiksi erilaiset kokemus- ja vertaistukiryhmät. Tämä tarvitsee tueksi yhteiskunnalta valtaistavaa työtettä, jotta saamme yksilöt toimimaan asioiden eteen yhteisötyön keinoin.

Markku T. Hyypä on tutkinut paljon kulttuurin, taiteen ja sosiaalisen osallistumisen vaikutuksia ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin ja hänen mielestään niiden merkitys on suuri. Hän kirjoittaa ”Kulttuuri pidentää ikää” (2013, 62–64) teoksessaan maaseudun kyläkulttuurin sosiaalisesta pääomasta, josta voisi ammentaa jotakin myös kaupunkien ja kaupunkilaisten hyvinvointiin. Hänen mukaansa entisaikojen vahva kyläkulttuuri, kuten myös nuoria yhdistävä toiminta (esim. partio, nuorisoseuratoiminta) ovat myös maaseudulta osin kadonneet markkinatalouden ehdoilla toimimisen vuoksi. Hyypä korostaa, että kyläkulttuurissa on paljon mehenkisyttä, joka lävistää kaikki ikäluokat ja juuri tämä ikäluokkien välinen yhteisöllisyys olisi tavoittelemisen arvoinen seikka.

WHO-raportin (2019) mukaan taide ja kulttuuri tekijänä ja kokijana voi ehkäistä psyykkisiä sekä fyysisiä akuutteja ja kroonisia sairauksia. Osallisuus edellisiin myös hoitaa ja lieventää näiden sairauksien oireita, minkä vuoksi tällä on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnin kannalta. On tärkeää, että yksilö kokee hyvinvointia sairaudestaan riippumatta. Raportissa mainitaan myös taideosallistumisen työuupumusta ehkäisevästä vaikutuksesta esimerkiksi hoiva- ja hoitotyötä tekevien keskuudessa. Mielestämme Seinäjoen kaupunki, niin kuin varmasti moni muukin, voisi ottaa tästä mallia henkilöstönsä työhyvinvointia tukiessaan. Kaikki eivät vält-

tämättä saa henkistä hyvinvointia liikuntaan suunnatuista eduista vaan asiaa tulee tarkastella paljon monimuotoisemmin.

Yli 10 vuotta terveysalalla toiminut Tamer Soliman on tutkinut ihmisiä pienessä kylässä Jamaicalla sekä Pohjois-Amerikan kaupungeissa ja totesi, että ravinto ja liikunta yksinään eivät riitä pitämään ihmisiä terveinä. Hän sanoo, että ollaksemme terveitä niin fyysisesti, emotionaalisesti kuin sosiaalisestikin, tarvitsemme toistemme seuraa. Hänen mielestään yksi parhaista mahdollisista investoinneista oman terveyden kannalta on käyttää aikaa, vaivaa ja energiaa yhteisön hyväksi, koska mitä enemmän antaa, sitä enemmän saa takaisin, ja sitä hyötyä ei voi mitata rahalla. Kirjailija ja yhteisöasumisen puolestapuhuja Douglas Tindal puhuu myös yhteisöjen puolesta. Hän on huolissaan muun muassa siitä, että perheyhteisöt ovat nykyään pienempiä ja enemmän hajallaan kuin ennen ja sanoo eristyneisyyden vaikuttavan ihmisen terveyteen yhtä paljon kuin diabetes vaikuttaa. Trevor Hancock sekä Paul Born ovat myös sitä mieltä, että sosiaalinen eristyneisyys lyhentää ihmisen elinikää sekä heikentää terveyttä kaikilla osa-alueilla ja äärimmäisestä yksinäisyydestä kärsivää fyysisen terveyden tilaa voidaan kuvata masennustilana. (Pisara: Yksinäisyyden aikakausi 21.1.2021.)

Terveyttä ja hyvinvointia voidaan mitata sekä arvioida monin eri tavoin, mutta tutkimustulokset ovat yleensä ihmisten omia kokemuksia hyvinvoinnistaan. Mielestämme on hienoa, että luotetaan ihmisten omiin kokemuksiin, koska pelkät sairaudet ja diagnoosit eivät kerro yksilön kokemasta kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja onnellisuuden kokemuksista. Monien tutkimusten mukaan kulttuurilla on myötävaikutusta kroonisen kivun helpottamiseen ja masennuksesta paranemiseen. Anna-Mari Rosenlöf (2021, 48–49) suomalaisen kulttuurin osaamiskeskus Taikusydämeistä puhuu *Talentia*-lehden artikkelissaan kulttuurireseptistä, jolle hän toivoisi valtakunnallista mallia kuntien yhdenvertaisuuden takaamiseksi. Hän kertoo, että kulttuurireseptimallia on kokeiltu Suomessa jonkin verran esimerkiksi Turussa ja Tampereella vähävaraisten ja lapsiperheiden sosiaalisen toiminnan tukemiseksi. Lisäksi hän mainitsee Englannin esikuvana sosiaalisen reseptin käytössä. Rosenlöfin mielestä kunnat ja kolmannen sektorin toimijat voivat toimia yhteistyössä tarjoten merkityksellisiä kokemuksia sellaisille henkilöille, joilla on haasteita

elämässään, koska kulttuurikokemukset vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja terveyttä.

5 INNOSTAMINEN JA DRAAMA

Opinnäytetyön aihe lähti rakentumaan siitä ajatuksesta, että olimme molemmat kokeneet harrastuksemme tuottavan meille valtavasti iloa, yhteisöllisyyttä ja uutta elinvoimaa tavallisen arjen keskelle. Yhdistykset ja yhteisöt tarvitsevat toimiakseen joukon aktiivisia ja asiasta innostuneita ihmisiä ja heidän vaikutustaan sosiaalisen osallisuuden lisääjinä. Innostamista ja draaman menetelmiä voidaan hyödyntää myös laajalla sosiaalialan työkentällä erilaisten ihmisten parissa.

5.1 Sosiokulttuurinen innostaminen

Leena Kurki (2000, 14) kirjoittaa kirjassaan Sosiokulttuurinen innostaminen, että innostamista pidetään kasvatuksellisenä toimintamuotona yhteiskunnan parantamiseksi sekä ammatillisen kutsumuksen ja sitoutumisen sisällään pitämänä asenteena. Sen avulla pyritään saavuttamaan kulttuurinen demokratia ja sen tavoitteena on luoda kasvattava, solidaarisuuden arvot tiedostava yhteiskunta käyttäen apuna ihmisen omaa osallistumista. Ventola ja Renlund (2005, 35) kertovat myös, että sosiokulttuurinen innostaminen eli emansipatorinen työtapa on kehittynyt toisen maailmansodan jälkeen, ja sitä on käytetty niin kasvatus-, kulttuuri- kuin sosiaalitalouden parissa.

Sosiokulttuurinen innostaminen on Kurjen mukaan syntynyt muutoksen kriisistä. Yhteiskuntien teollistumisen mukana tuli työttömyyttä, mutta sen lisäksi myös lisää vapaa-aikaa sekä kulttuuriteollisuuden kehittymistä. Kaupungistumisen tuoma yksinäisyys ja juurettomuus loivat pohjaa uusille kommunikaation verkoille ja sosiaalisen osallistumisen muodoille. Näihin yhteiskuntien tarpeisiin vastaamaan syntyi tietoinen ammatillinen innostaminen, josta muodostui myös uusi yhteisöjen kehittämiseen liittyvä sosiaalisen työn tekniikka. Tähän ovat kuitenkin osaltaan vaikuttaneet myös monet kasvatukselliset ilmiöt. Puhutaan jatkuvasta ja elinikäisestä kasvatuksesta ja koulutuksesta, joka nykyään sisältyy myös vapaa-aikaan persoonallisen kehittymisen muodossa. (Kurki 2000, 12–13.)

Innostaminen tulee latinan kielen sanasta ANIMA, eli elämä tai elähdyttäminen. Kurjen kirjassa innostamisen kaikkien määritelmien ytimessä on ajatus ihmisen

herkistymisen ja itsetoteutuksen prosessin elähdyttämisestä. Se pyrkii luomaan sosiaalisen muutoksen mahdollistavia tilanteita suuntautumalla sosiaalisen kommunikaation edistämiseen sekä ihmisten välisen vuorovaikutuksen lisäämiseen. Se organisoii toimintaa, herättää ihmisten tietoisuutta ja saa heidät liikkeelle. Toisin sanoen sen avulla pyritään parantamaan ihmisten elämänlaatua. Innostamisen tavoitteina onkin herättää henkiin elämää ja saada jo olemassa olevat kyvyt liikkeelle niitä tukemalla. Toisin sanoen luodaan liikettä, tuetaan aloitteellisuutta, itsenäistä toimintaa ja myös toiminnan vastaanottoa. Paikallisen kulttuurin ilmiöitä tukemalla sekä rakenteita yksinkertaistamalla saatetaan ihmisiä yhteen toistensa kanssa ja motivoidaan itseohjautuvien ryhmäprosessien liikkeelle lähtemistä niin, että sosiokulttuurinen innostaminen muuttuisi ammatillisesta toiminnasta ihmisten omaan aloitteellisuuteen perustuvaksi toiminnaksi ytimenään kahden tai useamman ihmisen välinen aito kohtaaminen. (Kurki 2000, 19 - 23.) Sosiokulttuurisessa innostamisessa on tavoitteena saada aikaan dialogista vuorovaikutusta myös erilaisten yhteisöryhmien välille, jotka eivät tavallisesti ole tekemisessä toistensa kanssa.

Kurki (2000, 83) kertoo innostajan roolin olevan hyvin moninainen pitäen sisällään paljon toiminnan vapautta sekä varsin laajat puitteet työnsä itse järjestämiseen ja toteuttamiseen. Innostaja ei ole varsinainen ammattinimike, vaan näillä ihmisillä on työnsä pohjana jokin muu titteli. Innostajan ammatin ytimessä ovat spontaanisuus, ilmaisun herkkyys, vapaus ja luovuus. Innostajan omat asenteet, odotukset, uskomukset ja persoonalliset piirteet ovat tärkeitä. Ihmissuhteiden merkityksen ymmärtäminen, ryhmän jäseniin luottaminen, määräilemättä johtaminen, hyväksyminen, omaksuminen ja organisointikyky ovat muun muassa innostajalle ominaisia piirteitä. Kaikki ihmiset eivät kuitenkaan sovi innostajiksi, eihän toisia voi innostaa, ellei ole itse innostunut. Pidämme harrastajateatterimme johtohahmoa, ohjaajaamme tällaisena ihmisenä. Hänen oma vahva innostuneisuutensa asiaansa saa meidätkin innostumaan joka kerta uudestaan ja aina yhtä tehokkaasti. Hän on ilmiömäinen johtaessaan joukkoamme niin yksilöinä kuin yhteisönäkin kerta toisensa jälkeen upeisiin suorituksiin ja saa jokaisesta persoonasta esiin kaikkein parhaimmat puolet.

Innostaja ei ole kuitenkaan tarkoitettu olemaan huomion keskiössä, vaan ihmiset ja erilaiset yhteisöt on tarkoitettu olemaan pääroolissa. Oma kokemus taiteesta tulee antaa kokemuksen kuulumisesta taiteen vaiheisiin, sekä oma kokemus nähdystä tulemisesta. Näin toiminta mahdollistaa eheytyksen tuntemiseen ja antaa uskoa omiin vahvuuksiin. Yksilölle annetaan yksilölle mahdollisuus omine vajuuksineen mahdollisuus kuulluksi tulemiseen ja osallisuuteen, kasvatukseen ja ohjauksen sijaan. Näin heidän mukaansa annetaan yksilön hyväksyä itsensä sellaisena kuin on, tässä usein ohessa käytetäänkin voimaannuttamisen ja ratkaisukeskeisyyden menetelmää. (Ventola & Renlund 2005, 35–36 Ohjaajamme antaa myös jäsenille tilaa ja mahdollisuuksia toimia itse innostajina sekä käyttää demokraattista vaikutusvaltaa.

Leena Kurki (2000, 140–141) kertoo teoksessaan teatterista innostamisen välineenä ja hänen mukaansa Ander-Eggin ajatukset aiheesta ovat hyvin pitkälti juuri sellaisia, kuin mekin sen olemme itse harrastajina kokeneet. Teatterin tekemisen tarkoituksena on lisätä laajemmin oman kulttuurin tuntemusta sekä löytää syitä ja ratkaisumalleja yhteisön ja alueen ongelmiin. Teatteri on ehdottomasti taidemuoto, mutta se toimii myös välineenä erilaisten suhteiden ja yhteiskunnallisten tilanteiden oivaltamiselle. Teatterissa muodostuu yhä uusia ja erilaisia kohtaamisen rakenteita: ihminen kohtaa itsensä, toisen näyttelijän, yleisön, yhteisönsä ja koko maailman. Tämä pitää todellakin paikkansa, teatterissa tutustuu uusiin ihmisiin, löytää itsestään aivan uusia piirteitä ja ominaisuuksia sekä luo jännitysmomentin siivittämänä suhdetta yleisöön ja ympäröivään yhteisöön. (Kurki 2000, 140–141.)

Sosiokulttuurisen innostamisen onnistumisen perusedellytyksenä on aidon yhteisön rakentuminen. Innostamisessa korostuu toimijan ja rakenteen eli yksilön ja yhteiskunnan suhteen ja sen laadun merkitys. Yhteiskunta toki luo toimintaa yksilöille, mutta samalla yksilöiden toiminta myös uudistaa yhteiskunnan rakenteita. Teoksessaan Kurki mainitsee Emmanuel Mounierin, Martin Buberin ja Paulo Freiren uuden aidon yhteisöllisyyden luonnehtijoina. Heidän mukaansa aito yhteisö tarvitsee pohjaksi tietynlaisia sosiaalisia suhteita, voimakasta ja syvää arvojen muutosta sekä sitoutumista uuden ihmisen sekä inhimillisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan luomiseksi ja rakentamiseksi. Aito yhteisöllinen suhde ei ole koulu-kirjoista opittua, vaan se on dialogia, solidaarisuutta, avoimuutta, uudistumista ja

samalla integraatiota ja pysyvyyttä ja se mahdollistaa uuden sosiaalisen toiminnan mallin luomisen. (Kurki 2000, 129–130.)

Kurki (2000, 136–137) kertoo innostamisen olevan kokemuksellista oppimista, herkistämisen ja motivoinnin avulla ihmisten omasta elämismaailmasta lähtevän toiminnan luomista. Ihmisten oma osallistuminen ja aktiivisuus ovat hänen mukaansa koko toiminnan ydin, joten innostaminen ammatillisena toimintana tulee vähitellen tarpeettomaksi ihmisten kypsyessä ottamaan vastuun toiminnasta. Tämä sama pätee myös sosionomin ammatinkuvaan, myös hän pyrkii tekemään itsensä tarpeettomaksi saamalla asiakkaansa ottamaan kokonaisvastuun omasta elämästään.

Kurjen kirjassa Ander-Egg sanoo, että innostamisen tärkeimmät toimintamuodot ovat kasvatukselliset, kulttuuriset ja taiteellisen ilmaisun aktiviteetit sekä sosiaalinen ja vapaa-ajan virkistysellinen toiminta. Erityisesti ei-ammattillisten taiteellisen ilmaisun aktiviteettien – joihin esimerkiksi teatteri, tanssi ja musiikki kuuluvat – avulla autetaan monien inhimillisten kykyjen kuten tutkiminen, herkistyminen, jakaminen, yhteistyö ja kunnioittaminen kehittymistä. Taide onkin yksi innostamisen keskeisimpiä menetelmiä, koska ihmiset voivat osallistua monipuoliseen ilmaisulliseen toimintaan ja saavat ilmaista luovasti arvojaan ja ajatuksiaan. Ihmisten taiteellisia taipumuksia kehitettäessä eri alojen yhteistyön aktivoiminen myös kannattaa. Teatteri on erityisen vahva osallistumisen aktivoija. (Kurki 2000, 137–139.)

Kulttuurisen demokratisaation tavoitteena on Kurjen teoksen mukaan kaventaa väestön eri osien välistä kuilua levittämällä tehokkaasti ”eliittien” kulttuurisia tuotteita ja arvoja kaikelle kansalle. Tämä väestöryhmien välinen kuilu johtuu enimmäkseen siitä, että ihmisillä on erilaiset mahdollisuudet koulutukseen ja kulttuuriin pääsyssä. Kulttuurinen demokratia tunnustaa jokaisen yksilölliset kyvyt ja mahdollisuudet oman elämänlaatunsa luomiseen sekä aktiiviseen yhteisönsä kehittämiseen. Pennihäät-harrastajateatteri pyrkii omalta osaltaan luomaan kulttuurista demokratisaatiota olemalla kaikelle kansalle avoin yhdistys, johon kuka tahansa kehtään syrjimättä voi tulla mukaan omalla panoksellaan. Yhdistys ei kaipaa ainoastaan näyttelemisestä kiinnostuneita henkilöitä, vaan toimintaan liittyy paljon muitakin, jossa voi olla osallisena. Lisäksi näinä tiukkoina aikoina yhdistys pyrkii ta-

kaamaan sen, että kulttuurielämyksistä nauttimisen esteenä ei olisi ihmisten taloudellinen tilanne. (Kurki 2000, 58.)

5.2 Sosiaalisten taitojen kuntouttava ote draaman menetelmin

Kun ohjataan draamaa, tulee ohjaajalla olla tietoa, miten ryhmädynamiikka toimii. Näin saadaan ryhmä toimimaan tiiviisti ja yksilöt voivat jakaa toistensa kanssa kokemuksia. Draama antaa mahdollisuuksia katsella maailmaa monesta eri näkökulmasta. Rooleissa draama antaa mahdollisuuden oman ainutlaatuisuuden tunnistamiseen. Draama on hyvä menetelmä saada yksilö tunnistamaan omia tunteitaan. Draamakasvatus on lisääntynyt viime vuosikymmenten aikana Suomessa. Etenkin sosiaalialalle se on siirtynyt hyvinvointityöhön (Ventola 2005, 155, 22). Olemme huomanneet draaman kuntouttavan menetelmän kasvavan julkisessa sosiaali- ja terveystyössä. Esimerkiksi mainittakoon Seinäjoen päihdeklonikan ja FinFami Etelä-Pohjanmaan tanssiteos ”Sweet is the sound of my newborn wings”, jota esitettiin ehkäisevänä päihdetyönä Seinäjoen alueen nuorille syksyllä 2017, toinen kirjoittajista on osallistunut tähän teokseen. Uskomme, että Pennihäissä toimimisella oli vaikutusta, että Nooraa pyydettiin mukaan. Katsojat, tässä tapauksessa oppilaat, oppivat, ajattelivat, kokivat, aistivat ja jopa näin ollen saattoivat muuttaa toimintaansa. Näin on mielestämme syntynyt draaman ja teatterin avulla dialoginen vaikutus katsojien ja esittäjien kesken. Pennihäissä on myös suunnitella näytelmäteos, jota esitettäisiin alakoululaisille. Näyttelijöinä toimii eri-ikäisiä kahdeksan vuotiaasta noin 65-vuotiaaseen. Teemana on käyttäytyminen, teoksessa lapset pohtivat, miten käyttäytyä ja mitä aikuiset heille opettavat ja näyttävät omalla käyttäytymisellään. Lapset tuovat ristiriitaisuuksia esiin ja pohtivat asioita teorian sekä käytännön avulla. Dialogisen vuorovaikutuksen tästä tekee se, että näytelmää esitetään kouluikäisille ja opettajille. Hyvä ajatus olisi myös kutsua paikalle kasvattaja eli vanhemmat.

Pennihäissä meillä on iso porukka yhdessä toimimassa. Kokoonpano näyttelijöiden kesken vaihtelee aina jonkin verran. Vaihtelu mahdollistaa myös vertaistukea synnyn ja erilaisen yhteyden muihin yhteisön jäseniin. Väitämme, että ryhmien muuttuminen saa aikaan myös terapeuttisia vaikutelmia. Mainittakoon esimerkiksi

eräs näytelmä, jossa oli ainoastaan naisia mukana. Näyttämön taustalla kävimme keskusteluja omakohtaisista, vaikeistakin kokemuksista. Teemat, joista näytelmän takana on keskusteltu, ovat muun muassa taloudelliset vaikeudet, väkivalta ja niin edelleen. Mielestämme tämä kertoo vahvasta sosiaalisesta pääomasta ja luottamuksesta toisiin.

Tampereella on toiminut jo vuodesta 1994 kahden teatteriohjaajan alun perin perustama yleishyödyllinen yhdistys nimeltään Legioonateatteri. Yhdistyksen toiminnan perusajatuksena on ehkäistä nuorten aikuisten syrjäytymistä sekä sosiaalista pahoinvointia teatteritoiminnan avulla. Legioonateatteri vastustaa työttömyyttä ja syrjäytymistä ja toimii pioneerina sosiaaliselle ja sovittellevalle teatterille Suomessa. Yhdistyksen tarjoama ilmaisupainotteinen työpaja on 18–28 vuotiaille tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa ja tarjoaa jokaiselle mielekästä tekemistä sekä normaalia rytmiä päiviin. Työpajaan osallistuvat otetaan yksilöllisesti huomioon ja jokaisen henkilökohtaisten tavoitteiden kautta erilaisten menetelmien avulla pyritään vahvistamaan osallistujien vuorovaikutustaitoja, toimijuutta, itsetuntemusta ja elämänhallintataitoja. Työpajassa toteutetaan ryhmälähtöisesti kaksi kokoillan näytelmää vuodessa ja nämä ovat aiheiltaan kantaaottavia, näin pyritään saamaan osallistujien ääni myös kuuluville yhteiskunnallisessa keskustelussa sekä osana aktiivista kansalaisuutta. Työpajatoiminnan lisäksi yhdistys tarjoaa harrastusmahdollisuutena muun muassa päihteetöntä iltaklubi-toimintaa, jossa jokainen voi esiintyä haluamallaan tavalla. Legioonateatteri tekee myös yhteistyötä Tampereen seudun muiden teatteritoimijoiden kanssa. (Legioonateatteri 2021.)

6 YHTEISKUNNALLISIA NÄKÖKULMIA YHTEISÖLLISYYTEEN

Olemme nyt käsitelleet yhteisöllisyyttä ja sen eri muotoja, mitä se on ja miten se näkyy. Mitä yhteisöllisyys sitten merkitsee yhteiskunnallisesta näkökulmasta hyvinvointivaltiossa, vai pitäisikö sanoa niin kuin nykyään monissa kirjoituksissa, hyvinvointiyhteiskunnassa?

6.1 Kolmas sektori

Yhteiskunnassamme on totuttu sektoriajatteluun. Palvelujärjestelmä on pilkottu julkiseen, yksityiseen ja kolmanteen sektoriin. Näiden lisäksi nykyään on otettu neljäs sektori huomioon, tällä tarkoitetaan yksilön perhe-, suku- ja ystävyys-suhteita. Yksilö näin ollen nähdään laajempänä kokonaisuutena. Työ näiden sektorien kesken on jaettu tähän asti siten, että jokainen sektori hoitaa ainoastaan oman osansa. Tähän on tulossa palvelurakenteisiin muutos, jolla halutaan lisätä yhteistyötä sosiaalihuollon ja eri toimijoiden kanssa ihmisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi. (Peltola 2015.) Mielestämme tämä on erinomainen asia koska, tämä lisää yhteisöllisyyttä eli sosiaalista pääomaa. Kun yksilöt saadaan verkostoitumaan kolmanteen sektoriin, esimerkiksi erilaisiin yhdistyksiin ja järjestöihin saadaan myös palveluiden tarpeessa olevat yksilöt osallisiksi. Vertaistuelliset järjestöt ovat tästä hyvä esimerkki.

Paikallinen hyvinvointipolitiikka kaipaa uusia yhteistyömuotoja ja uusia toimijoita täydentämään palvelujärjestelmää, mutta ei korvaamaan sitä. Kolmas sektori, järjestöt ja yhdistykset tulisivatkin nähdä resurssina kuntalaisten hyvinvoinnin tuottamisessa kunnan tuottamien palveluiden rinnalla. Verkostomainen toiminta monien eri toimijoiden ja toimintaympäristöjen välillä on yhteistyötä ja mahdollistaa parhaimmillaan avoimen kommunikaation ja monen suuntaisen ideoiden liikkeen. Kuntapoliittisten strategioiden ja periaatteiden luomisessa tavoitteeksi ei riitä pelkästään kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyön lisääminen, vaan on otettava huomioon myös yhteistyön sisältö sekä kunnan oman toiminnan periaatteet. (Möttönen, 2002, 118–124.)

Hyypän (2002, 74) mukaan yksilöiden tietämättömyys kolmannen sektorin toiminnasta aiheuttaa sen, että sektorin on vaikea kehittyä ja kasvaa. Hän sanoo, että julkisen vallan aiheuttama sääntely vaikeuttaa myös kolmannen sektorin kehitystä, ja tähän osaltaan vaikuttaa se, että kolmas sektori on riippuvainen julkisten, sekä yksityisten palveluiden taloudellisesta pääomasta. Möttösen (2002, 125) mukaan tässä suhteessa ei saisi olla vastapalvelusten vaatimusta kunnan osalta, koska päämäärä ja tavoite ovat kuitenkin yhteisiä. Hän pohtii myös, että kunnan tehtävänä voisi olla nimenomaan turvata järjestötyön edellytyksiä muun muassa myöntämällä avustuksia ja järjestämällä toimitiloja.

Yhteisötyön näkökulmalta kolmannen sektorin toimijuus on mielestämme jonkin yhteisen toiminnan perustamista ja kehittämistä. Nyky-yhteiskunnallisella aikakaudella yhteisötyön merkitys kasvaa. Leikkauspolitiikka vaikuttaa monen yksilön ja yhteisöjen asenteisiin ja luottamukseen. Esimerkiksi erilaiset järjestötoimijat voivat auttaa ja antaa vertaistukea yksilöille. Mutta toimiiko hyvinvointiyhteiskunta ainoastaan kolmannen sektorin toimijoilla? Mielestämme ei. Lähtökohtaisesti yhteiskunnan instituutioiden tulisi tarjota tukevat puitteet ihmisten hyvinvoinnille ja osallisuudelle. Kolmannen sektorin tulee täydentää ja kehittää yhteisöllisiä tarpeita. Näin sosiaalinen kanssakäyminen ja dialoginen vuorovaikutus toteutuvat, kun ihmiset luottavat toisiinsa.

6.2 Rakennemuutokset nyky-yhteiskunnassa

Suomalaisen hyvinvointivaltion palvelujärjestelmän rakentuminen ajoittui 1970- ja 1980-luvuille siten, että valtio määritteli julkisen hallinnon kansalaisille tuottamat palvelut, joita kunnat toteuttivat. Tällainen valtiojohtoinen järjestelmä oli kankea ja byrokraattinen, mutta tarpeellinen niin kauan, kunnes kunnat alkoivat peräänkuulluttaa paikallisten toimijoiden parempaa määrittelyä kansalaisten tarpeista. 1990-luvulla tapahtui valtion ja kuntien suhteissa muutos ja päätösvaltaa hajautettiin voimakkaasti antamalla kunnille vastuuta palveluiden järjestämisestä. Laki- ja järjestelmämuutosten vuoksi kuntien rahoituspohja muuttui epävakammaksi ja hankeperhaiseksi. Myös kuntalaisten palvelutarpeissa tapahtuneet muutokset vaikuttivat olennaisesti kunnan toimintaan ja 1990-luvun lama jätti jälkensä kasvattaen

syрjäytymisongelmia sekä kiihdyttäen taloudellista, sosiaalista ja alueellista eriarvoistumista. (Möttönen 2002, 112–116.)

Möttönen (2002 117–118) kirjoittaa myös, että on tärkeää säilyttää ja kehittää julkisia palveluita, koska ne ovat edelleen hyvinvointiyhteiskunnan ydintä, mutta uusia näkökulmia ja toimintamuotoja tarvitaan täydennykseksi niiden rinnalle. Hänen tarkastelunsa tulevaisuuden hyvinvointipolitiikasta on samankaltainen monen muun sosiaalipolitiikan tulevaisuudesta kirjoittaneen kanssa, ja nythän meillä on tämä tulevaisuus käsillä. Olemme sitä mieltä, että tällä hetkellä yhteiskunnassamme on juuri tällainen palvelumalli. Meillä on sosiaali- ja terveystaloudessa julkinen puoli, jota yksityinen ja kolmas sektori täydentävät. Mielestämme kuitenkin tulevaisuuden Sote-malli on kääntämässä tätä päälaelleen. Näemme, että tulevaisuudessa monikansalliset yksityiset toimijoina ottavat päävastuun, jota kuitenkin valtio tukee. Vierellä toimivat erilaiset järjestöt ja julkinen puoli.

Pluralistisen teorian näkökulmasta valta ei ole yksittäisellä taholla. Tämä siis tarkoittaa sitä, että yhteiskunta toimii demokraattisella tavalla, eli mahdollistetaan yhteiskunnan rakenteiden avulla kansalaisten vaikuttaminen. (Keränen ym. 2001, 59–60) Toisaalta teoksessa myös esitetään Mayon teoria. Tämän mukaan taas yhteisötyön tehtävänä on kasvattaa kolmannen sektorin toimijoita, eli niin sanottuja itsepalveluryhmiä. (Mts. 53.)

Turunen (2009, 41) puhuu tästä samasta asiasta yhdyskuntatyön näkökulmassa. Hänen mukaansa yhdyskuntatyötä voidaan pitää strategiana sekä paikallisia tarpeita ja voimavaroja kohtaavina menettelytapoina sosiaalisessa muutoksessa ja kehityksessä. Hän sanoo, että yhteisöorientoituneet menettelytavat ovat kansainvälisestäkin koostuneet paikalliskehityksestä, sosiaalisesta suunnittelusta ja sosiaalisesta toiminnasta. Turunen tarkoittaa, että tällaisessa yhdyskuntatyössä keskittyy omaan elinympäristöön tai sen rakenteisiin liittyvään sosiaalipolitiikan kehittämiseen ja suunnitteluun sekä paikallisesti tai yhteiskunnallisesti muutokseen tähtäävien työskentelymenetelmien aloittamiseen. Tällaisella työllä hänen mukaansa liikkeellepannaan paikallisia yhteisöjä sekä muita voimavaroja ja otetaan huomioon kaikki tunnistetut ja tutkittavat ongelmat, tarpeet, mielenkiinnot ja ideat, joiden mukaan laaditaan suunnitelmat ja kehitysstrategiat. Keskinäisiin suhteisiin ja sosiaaliseen toimintaan kannustaminen edistää hänen mukaansa kansalaisten ja eri

yhteiskunnallisten ryhmien kykyä ja kapasiteettia toimia yhdessä saavuttaakseen toivottuja tavoitteita.

Alf Ronby tuo tähän myös pohjoismaisen näkökulman, joka mukaillee samaa yhteiskuntarakenteita kehittävää mallia. Voimaantumisen prosessi, joka on rakentunut osallistumisesta, on rajoja ylittävää toimintaa. Sen ansiosta ryhmän jäsenet oppivat aikaisemmista kokemuksistaan ja voivat lähteä toiminnassaan ihan uuteen suuntaan. Tämä on mahdollista, koska he tekevät asioita yhdessä yhteistä päämäärää tavoitellen ja ovat lojaaleja ja kannustavia toisiaan kohtaan. Tällä tavoin järjestäytymällä ja ryhmän toimintaa kehittämällä ryhmän jäsenet voivat luoda myös uusia pohjia vaikuttaa oman elinympäristönsä elinolosuhteisiin. Se on prosessi, jossa yhteisillä teoilla saadaan valtaa vaikuttaa itselle tärkeisiin oloihin ja tilanteisiin koko yhteiskunnassa. (Hutchinson 2009, 137–139.)

Hyypä (2005, 135) kuvaa teoksessaan kaksi eri näkökulmaa yhteiskunnan rakenteiden roolista sosiaaliseen pääomaan. Hänen näkemyksensä mukaan Putnamin koulukunta haluaa rajata erikseen kansalaisten vaikuttamisen ja valtion viranomaisjärjestelmän. Hyypä itse näkee kuuluvansa Putnamin koulukuntaan. Hän kuitenkin mainitsee, ettei ole niin jyrkästi tämän kannalla kuin moni muu politiikan tutkija. Toinen näkökulma, eli tutkijajoukko on sitä mieltä, että juuri valtion rakenteet ja toiminta takaavat sosiaalisen pääoman synnyn. Tämä on Hyypän mukaan mielenkiintoinen näkökulma ja haaste, koska näin myös selitetään eri valtioiden eroavaisuudet sosiaalisessa pääomassa. Esimerkiksi yhteisöllisyyttä on paljon Ruotsissa, mutta naapurimaassamme Venäjällä ei juuri lainkaan. Mielestämme Hyypä tarkoittaa edellisessä sitä, että yhteiskunta ei voi antaa suoraan yksilöille ja yhteisöille sosiaalista pääomaa, mutta voi kehittää sitä, ja olla auttamassa sen kasvussa. Sosiaalinen pääoma syntyy yksilöiden luottamuksesta ja halusta kehittää yhteisöllisyyttä. Nyky-yhteiskunnan tulee ottaa huomioon sosiaalisen pääoman merkitys. Tällä hetkellä sen merkitys on jäänyt vähäiseksi päättäjätaholla. Leikkauspolitiikan johdosta päättäjätahon tulee ottaa huomioon sosiaalisen pääoman merkitys yksilön, yhteisön ja yhteiskunnallisen tahon kautta. Demokratia toimii paremmin, kun yhteiskunnallisella tasolla on sosiaalista pääomaa. Näin ollen yhteisöt ja yksilöt luottavat toisiinsa ja dialoginen tiedonkulku toimii. Ymmärrämme hyvin molempien tutkintakunnan kannan. Pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa, on

enemmän yhteisötyötä, kun taas verrataan itänaapuriimme, Venäjään. Mielletämme yhteiskunta antaa jonkinlaisen perustan sosiaaliselle pääomalle, mutta se ei yksin riitä. Yhteiskunnan on myös rakennettava puitteet osallisuudelle sekä kehitettävä ja seurattava niitä.

7 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä kohtaa kerrotaan, miten tutkimus tehtiin avaamalla tutkimusmenetelmää, sen eettisyyttä ja luotettavuutta sekä sitä miten tutkimusaineistoa analysoitiin. Tutkimustyyppisiä ja niiden analysointimalleja on useita erilaisia riippuen siitä, millaista ja kuinka kattavaa tutkimusta on tekemässä.

7.1 Tutkimuksen toteutus

Ennen koko opinnäytetyöprosessin alkua esitettiin tutkimuksen aihe yhteistyökumppanille ja se sai valtavan innostuneen vastaanoton. Yhdistyksen hallituksessa mietittiin tällaisen tutkimuksen mahdollistavan harrastustoiminnan kehittämistä entisestään sekä tuomaan pienen yhdistyksen potentiaalia esille laajemmassakin mittakaavassa. Tutkimukseen liittyvät lupa-asiakirjat allekirjoitettiin Peräseinäjoen Pennihäät-yhdistyksen kokouksessa asianmukaisesti, ja tutkimustulokset tullaan aikanaan esittämään yhdistyksen hallitukselle.

Tutkimus päätettiin toteuttaa kvalitatiivisena survey-tutkimuksena, lähettämällä sähköpostitse webropol-kysely osalle toimintavuosien aikana Peräseinäjoen Pennihäät-harrastajateatterissa näytelleille ihmisille. Sähköpostiosoitteet tätä varten saatiin keräämällä ne omia yhteystietoja sekä sosiaalista mediaa hyväksi käyttäen. Kyselyyn liitettiin myös arvontaosio, jossa kaikki halukkaat saivat osallistua Peräseinäjoen Pennihäät yhdistyksen lahjoittamien kahden (2) teatterilipun arvontaan. Sähköpostikyselyitä lähetettiin yhteensä 65 kpl. Aikaa kyselyyn vastaamiseen annettiin runsaasti, jotta saataisiin mahdollisimman kattava otanta. Muistutus kyselyyn vastaamisesta lähetettiin kerran niille, jotka eivät olleet tiettyyn aikaan mennessä vastanneet.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tyypillisiin piirteisiin kuuluu, että siinä käytetään kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ja aineisto kootaan todellisissa tilanteissa käyttämällä ihmistä tiedonhankinnan apuna mittareiden sijaan. Toki laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää myös erilaisia lomakkeita tai testejä tiedon hankkimisen apuvälineinä. Laadullisen tutkimuksen analyysiä tehdessä aineistosta esille nousevista asioista määräytyy paljastettavien asioiden tärkeys eikä sitä mää-

rittele tutkija itse. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittava kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti tehtävää tutkimusta varten. Tutkimus on joustavaa ja suunnitelmia voidaan muuttaa kulloistenkin olosuhteiden mukaisesti. Tutkittavia tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 160.)

Teoksessa Johdatus laadulliseen tutkimukseen Eskola & Suoranta (2001, 74) mukaan laadullisen tutkimuksen tehtävänä on auttaa ihmisiä ymmärtämään maailmaa käsitteellisesti. Heidän mukaansa (2001, 13–14) tärkeintä on, että tehdään tutkimusta – ja mieluummin hyvää tutkimusta käyttäen erilaisia asianomaiseen ongelmaan sopivia menetelmiä. Heidän teoksessaan määritellään karkeimmillaan laadullinen eli kvalitatiivinen ymmärrettäväksi yksinkertaisesti aineiston ja analyysin muodon kuvaukseksi eli ei numeeriseksi, jossa voidaan erottaa laadullisen aineiston käsittely ja toisaalta taas aineiston laadullinen käsittely. Myös Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi (2009, 150) sanovat teoksessaan Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi, että laadullinen tutkimus kohdistuu laatuun, ei määrään, koska sen tavoitteena on ymmärtää ilmiötä tutkimuksen takana tutkittavien näkökulmasta. Laadullisella tutkimuksella ei siis pyritä tulosten tilastolliseen yleistettävyyteen.

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkia ihmisen omia kuvauksia omasta kokemastaan todellisuudesta, eli niitä asioita, joita hän pitää omassa elämässään itselleen tärkeinä ja merkityksellisinä. Tutkimuksessa myös kysytään aina, mitä merkityksiä tutkitaan sekä täsmennetään, onko kysymys kokemuksista vai käsityksistä, koska kokemus on aina jonkun omakohtainen ja käsitys paremminkin perinteinen tai tyypillinen tapa ajatella. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ensin kuvaa tutkimustekstissään tutkittavaa asiaa tai ilmiötä ja tämän jälkeen tutkimustilannetta, eli tutkittavien ilmaisuun liittyviä motiiveja ja tarkoitusperiä. Tutkija läpikäy myös omaa tutkimusprosessiaan aikataulullisesti sekä oman ymmärryksen kehittymisen kannalta. (Vilkka 2005, 97–99.)

Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2009, 65–67) teoksessa pohditaan myös sitä, pitääkö laadullinen ja määrällinen tutkimus erottaa toisistaan kokonaan ja ovatko ne toisiaan poissulkevia. Mielestämme näitä ei tarvitse eikä pidäkään erottaa toisistaan kokonaan. Omassa tutkimuksessammekin löytyy molempia elementtejä, koska halusimme tuoda esiin tutkimustuloksia myös määrällisesti voidaksemme

vertailla tulosten laatua. Esimerkiksi vastaajien taustatiedot (ikä, sukupuoli ja mukanaolovuodet) esitetään määrällisinä ja myös joidenkin vastausten kohdalla on laskettu lukumääriä, vaikka tutkimus onkin pääosin laadullinen. Tutkimustuloksiamme ei voi myöskään laajemmin yleistää, vaikka ne osaksi määrällisinä esitetäänkin.

Hyvä tutkimus lähtee aina teoriasta ja palaa siihen jälleen pohtien, saako teoria tukea tutkimuksesta vai ei. Teorian käyttö tutkimuksen pohjana erottaa tutkimuksen selvityksestä. Teoria myös ohjaa tutkijaa uuden tiedon etsinnässä ja samalla jäsentää ja systematisoi kerättyä tietoa. (Eskola & Suoranta 2001, 81.)

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusetiikka on hyvän tieteellisen käytännön noudattamista ja sillä tarkoitetaan yleisesti sovittuja pelisääntöjä koskien koko tutkimusta alusta loppuun sen tekemisestä aina kaikkiin siihen vaikuttaviin kohteisiin ja ihmisiin. Hyvä tieteellinen käytäntö taas tarkoittaa, että tutkimuksen tekijät noudattavat eettisesti kestäviä tiedeyhteisön hyväksymiä menetelmiä niin tiedonhankinnassa kuin tutkimuksessakin. Tutkijan on noudatettava rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tehdessään tutkimustyötään ja esittäessään tutkimustuloksia. Tutkimustulosten on myös täytettävä niille asetetut vaatimukset sekä tuotava esiin uutta tietoa tai kerrottava, miten vanhaa tietoa voi uudelleen hyödyntää. Tutkimuksen on oltava laadukkaasti suunniteltu, toteutettu ja raportoitu ja sen on oltava tarkka ja täsmällinen. Tutkimukseen liittyy olennaisesti myös avoimuus, jolloin esimerkiksi mahdolliset tutkimuksen rahoituslähteet sekä sisältöä koskevat salassapito- ja vaitiolovelvollisuudet tulee mainita. Tutkijaryhmän jäsenten suhde tutkittavaan asiaan tai sen toimijoihin vaikuttaa tutkimuksen eettisyyteen ja hyviin tapoihin kuuluukin, että myös se mainitaan tutkimusraportissa. Tutkimusaineistosta sekä tutkijan omista muistiinpanoista täytyy pitää hyvä huoli ja sitä on koko ajan säilytettävä niin, ettei se joudu väärin käsiin varsinkin, jos aineistossa on jotakin sellaista tietoa, mistä jonkun tutkittavan voisi tunnistaa. Tutkittavien anonymiteetti tulee siis säilyttää koko tutkimuksen ajan. (Vilka 2005, 29 - 34.)

Opinnäytetyömme tutkimus on tehty käyttäen yleisesti hyväksytyjä tutkimuseettisiä periaatteita sekä hyvää tieteellistä käytäntöä esimerkiksi pyrkimällä välttämään plagiointia. Opinnäytetyön tekoa on valvottu ohjaajan toimesta, ja se on hänellä myös hyväksytetty SeAMKin sääntöjen mukaisesti.

Eettisyys liittyy tutkimusaiheeseen, koska yhteisöllisyys on yhteiskunnallisesti merkittävä aihe pitäen sisällään tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkimystä eriarvoisuuden ehkäisemiseen. Tutkimusta toteutettaessa tämä otettiin huomioon liittämällä kyselyyn ikä- ja sukupuoli kysymykset erilaisten vertailuarvojen saamiseksi. Tutkimus sisälsi myös henkilökohtaiseen elämään liittyviä osioita, joihin vastaaminen – kuten muihinkin kysymyksiin - oli kuitenkin vapaaehtoista.

Tutkimus haluttiin tehdä nimettömästi webropol-kyselynä eikä haastatteluina sen vuoksi, että opinnäytetyön tekijät ovat niin läheisiä henkilökohtaisesti monenkin tutkimukseen osallistuneen kanssa. Näin ajateltiin saada enemmän ja tarkempia vastauksia riippumatta henkilökemioista. Yksi syy tähän oli myös se, että haastateltavien määrä olisi ollut valtava ympäri Suomen eikä rajanvetoa siihen, ketä haastateltaisiin, osattu tehdä. Analyysi- ja raportointivaiheessa jätettiin ottamatta suoriksi lainauksiksi sellaisia avoimia vastauksia, joista paikallinen yhteisö voisi vastaajan tunnistaa.

Vaikka tutkimuskysely lähetettiin henkilökohtaisesti sähköposteilla, tutkimus toteutettiin kuitenkin anonymisti niin, ettei vastaajien henkilöllisyys tullut missään kohdaksi ilmi. Kyselyssä ollut arvontaosio erotettiin muista vastauksista webropol-työkalun avulla. Tutkimustuloksia käsitteli koko analyysiprosessin ajan vain opinnäytetyön tekijät luottamuksellisesti ja kaikki materiaali käytiin tarkasti läpi. Kaikki tutkimuskyselyyn liittyvä materiaali tuhoetaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen, koska sen arkistoiselle ei nähdä perusteita.

7.3 Aineiston analyysi

Tutkimustuloksia lähdettiin tarkastelemaan ensin webropol-työkalujen avulla. Sieltä saatiin koko tutkimuksesta perusraportti suoraan ja sen pohjalta aloitettiin miettimään, miten sitä hajotetaan pienempiin osiin niin, että saadaan mahdollisimman

kattava vertailu vastauksista tutkimuskysymyksiä ajatellen. Webropol työkalujen avulla saatiin myös vertailevia raportteja vastauksista esimerkiksi ikäryhmittäin, sukupuolittain tai valittuun kysymykseen vastaamisten perusteella. Näistä raporteista koostettiin taulukko tutkimuksen analysoinnin helpottamiseksi.

Aineiston tarkastelussa käytettiin apuna aineistolähtöistä sisällön analyysia, jossa tutkijan tavoitteeksi Hanna Vilka (2005, 140–141) kirjoittaa teoksessaan Tutki ja kehitä tutkimusaineistosta jonkinlaisen toiminnan logiikan tai kertomuksen löytämisen. Hän sanoo, että tässä analyysimuodossa tarkastellaan tutkimusaineistoa pala kerrallaan ensin pelkistämällä sitä tiivistäen ja pilkkoen sitä osiin tutkimuskysymysten ohjaamana. Tämän jälkeen hänen teoksensa mukaan aineisto ryhmitellään uudestaan ja kootaan johdonmukaisesti täysin uudeksi kokonaisuudeksi etsittävien aihealueiden mukaisesti. Analyysin lopuksi kirja kertoo saadun tuloksen avulla pyrittävän ymmärtämään merkityskokonaisuuksia, joita tutkittavat ovat kuvanneet tutkijan samalla analysoidessa koko ajan oman esiymmärryksensä muuttumista.

Aineistosta koostettiin tutkimuskysymysten pohjalta analysoinnin avuksi teema-kartta, johon alettiin koota alateemoja sekä niihin liittyviä esiin tulleita näkökulmia ja käsitteitä pala kerrallaan. Prosentuaaliset määrät eri vastauksista saatiin suoraan Webropolista, mutta avoimiin tekstikenttiin jätetyistä vastauksista etsittiin sana sanalta kuhunkin tutkimuskysymykseen liittyvät merkitykset ja huomiot. Tässä vaiheessa jätettiin näistä palasista huomiotta sellaiset seikat, jotka eivät olleet tutkimuksemme kannalta merkityksellisiä. Pilkkomisen jälkeen aineistoa alettiin koostaa jälleen isommiksi teemoiksi niin, että lopulta saatiin jäsenneltyä tutkimuskysymysten mukaiset kokonaisuudet.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Saimme kyselyymme kaiken kaikkiaan 27 vastausta, joskin suurimpaan osaan kysymyksistä oli vastannut 25 henkilöä. 27 vastaajan mukaan kyselymme vastausprosentti oli kuitenkin 42 %, kun kyselyitä lähetettiin alun perin 65 kpl. Perusraportista ilmeni, että sukupuolijakaumalta vastaukset menivät kutakuinkin tasan, miehiä vastaajista oli 13 ja naisia 12, 2 ei ollut ilmoittanut sukupuoltaan. Ikäjakauksen verraten vastaajista suurin osa sijoittui ikäryhmään 40 - 59 vuotiaat, heitä oli yli puolet vastaajista, eli 15 henkilöä. Ikäluokkaan 0 - 19 vuotta oli vastauksen antanut vain yksi miespuolinen henkilö.

Vastaajista vajaa puolet on edelleen mukana Peräseinäjoen Pennihäät-yhdistyksen toiminnassa ja vähän yli puolet ei ole. Sukupuolittain tämä jakautui niin, että enemmistö vielä mukana olevista oli naisia ja miehistä vain noin kolmasosa. Keskimääräinen yhdistyksessä mukanaoloaika oli 8,4 vuotta, minimissään mukana oli oltu 2 vuotta ja maksimissaan 20 vuotta, mikä on yhdistyksen koko toiminta aika. Yhdistyksessä näyttelemisen lisäksi suurin osa vastaajista oli tehnyt muitakin tehtäviä. Näistäkin naisia oli suuri joukko, mutta eivät miehetkään paljon hopealle jääneet. Muita tehtäviä olivat muun muassa ohjaajan auttaminen tausta-tehtävissä, hallitustyöskentely, kahvitus-/kioskityöt sekä kampauss, maskeeraus, puvustus ja lavastus työskentely.

Kaikki vastaajat pitivät Peräseinäjoen Pennihäät ry:tä yhteisöllisyyttä lisäävänä yhteisönä. Tähän kysymykseen oli vastannut kaikki 27 henkilöä. Vähän yli puolet vastaajista koki yhdistyksen lisäävän yhteisöllisyyttä tavallista enemmän, ja tässä miesten ja naisten vastaukset menivät tasan. Noin kolmasosa miehistä ja joka neljäs naisvastaajista oli kokenut yhteisöllisyyden lisääntymisen jopa melko huomattavana. Myös kysymykseen "Oletko kokenut yhteenkuuluvuutta Pennihäiden toiminnassa", oli vastannut kaikki 27 henkilöä. Yhteenkuuluvuutta olivat kokeneet yhtä miesvastaajaa lukuun ottamatta kaikki vastaajat. Avoimista vastauksista nousi esiin yhdessä tekemisen, samanhenkisyyden ja tasa-arvoisuuden teemat sekä yhteiseen päämäärään tähtääminen.

Näytelmäkausi nitoo porukan vahvasti yhteen, koska aikaa vietetään yhdessä niin paljon ja on yhteinen tavoite minkä eteen nähdään paljon töitä.

Erilaiset, eri ikäiset ihmiset tekevät yhdessä töitä yhteisen päämäärän vuoksi.

Samanhenkisyys porukassa, toinen toisensa auttaminen.

Tutkittavat saivat myös vapaamuotoisesti vastata kysymykseen, miten heidän mielestään yhteisöllisyys ilmenee Pennihäiden toiminnassa. Yhteen hiileen puhaltaminen nousi näissä vastauksissa vahvaksi teemaksi. Porukka koettiin tärkeäksi ja halu tehdä yhdessä kaikki toistensa tukena loi vahvaa me – henkeä. Yhteisöllisyys ilmeni myös siten, että kaikki olivat samalla viivalla, eli ei ollut väliä, mistä taustoisista tai ikäryhmistä ihmiset tulivat, toisten erilaisuus hyväksyttiin. Vastaajien mukaan jokaisen rooli oli tärkeä, porukassa vallitsi luottamus, kommunikaatio oli avointa ja ilmapiiri positiivinen.

Eri alojen/yhteiskunta asteissa olevien ihmisten halu tehdä yhdessä asioita joka ei muuten elämässä varmasti löytäisi samanlaista kontaktia.

Jokaisena vuonna näytelmään osallistuvat ja jokavuotiset samat taustajoukot odottavat yhteistä näytelmäkautta ja valmisteluja Aisamäessä ennen näytöksiä. Ihanaa sanatonta viestintää, kun jokainen tietää oman reviiirinsä ja pelkkä hymy kertoo, että tästä se taas lähtee. Näytelijät elävät puoli vuotta tiiviisti viikottain harjoittelemisen puitteissa ja näytelmäharjoitusten lisäksi siellä eletään toisten ilot ja surut. Jokainen näytelmäkesä ja joulurevy on ainutkertainen ja ikinä ei samat ihmiset toistu samalla tavalla ja siitä kertyy muistoja, joita on ihana kerrata ja olla itsestään ja toisista ylpeä, että me teimme sen parhaiten.

Kaikkien toimintaa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi, onnistumisten ja epäonnistumisten jakamista. Toisten erilaisuuden hyväksymistä, ennakkoluulottomuutta ja toinen toisensa auttamista sekä yleistä ymmärrystä siitä ettemme yksin ole mitään vaan joukkona vahvoja.

Pennihäät-yhdistyksessä toimiminen oli vaikuttanut myös ihmisten hyvinvointiin niin, että suurin osa vastaajista kertoi sen lisänneen hyvinvointiaan. Naisista kaikki 12 kokivat näin ja miehistäkin 11, tämä kokemus ei siis ollut millään tavalla riippu-

vainen vastaajan iästä. Ikäryhmissä 20–30 vuotta ja 40–59 vuotta yksi vastaaja kummassakin ei ollut kokenut hyvinvointinsa lisääntyneen. Koti- ja työarjesta irtautuminen nousivat tässä kohtaa kantaviksi teemoiksi, ja niitä koettiin jaksavan paremmin, kun välillä heittäytyi ihan muuhun rooliin. Hyvinvointia lisäsivät myös onnistumisen kokemukset, iloisuus, uudet ystävät, rohkeuden ja itseluottamuksen paraneminen sekä henkisen hyvinvoinnin lisääntyminen. Seuraava suora lainaus kuvasi mielestämme osuvasti yhdistystoiminnan hyvinvointia lisäävää vaikutusta tässä tutkimuksessa:

Lähtiessäni mukaan minulla oli elämässäni tosi raskas vaihe , jouduin jopa käyttämään mielialalääkettä. Puoli vuotta Pennihäissä ja sain jättää lääkkeet pois, enkä ole sen koommin tarvinnut ,vaikka on ollut vaikeitakin aikoja .

Yhdistyksessä toimiminen oli myös lisännyt valtaosan vastaajista sosiaalisia- ja/tai vuorovaikutustaitoja (vastaajia 27). Vain kaksi vastaajaa ikäryhmästä 40–59 vuotta olivat sitä mieltä, etteivät heidän vuorovaikutustaitonsa olleet lisääntyneet. Vastauksista ilmenee, että isolle yleisölle näyttelemisen ja ihmisten kanssa tekemisissä oleminen lisäsivät näitä. Näiden taitojen lisääntyminen näyttäytyi esimerkiksi seuraavasti: sosiaaliset tilanteet tuntuivat luonnollisilta ja niihin oli rohkeutta hakeutua, ihmisiä oli helpompi lähestyä ja heihin oli helpompi tutustua, sosiaalisuus, itsevarmuus ja esiintymistaidot paranivat. Nämä kaikki voivat vaikuttaa laajasti muihin elämän osa-alueisiin myönteisellä tavalla helpottaen esimerkiksi työelämässä toimimista.

Useiden ”puolituntemattomienkin” ihmisten kanssa olen tutustunut näytelmä Harrastuksen kautta ja olen tavannut monia mukavia ammatin näyttelijöitä. Vuorovaikutustaitoni lisääntyi paljon niinä vuosina kun olin toiminnassa mukana.

Kysyimme myös ryhmässä toimimisen vaikutusta vastaajien elämänlaatuun ja tähän vastasivat kaikki 27. Toiminta oli vaikuttanut elämänlaatuun suurella osalla vastaajista, viisi henkilöä ei ollut kokenut vaikutusta. Eniten vaikutusta olivat kokeneet 60-vuotiaat ja sitä vanhemmat, heistä kaikki vastasivat tähän kyllä. Ikäryhmään 0 - 19 vuotiaat vastannut yksi henkilö ei ollut kokenut vaikutusta elämänlaatuunsa, mutta tämä selittyy nuorella iällä. Pääosin ryhmässä toimiminen oli vaikuttanut vastaajien elämänlaatuun positiivisesti, mutta parilla vastaajalla oli ollut

myös joku negatiivinenkin kokemus. Ystävät, mielekäs tekeminen, arvostuksen lisääntyminen ja elämänilo kumpusivat teemoina näissä vastauksissa ja ryhmään kuuluminen oli auttanut myös siinä, ettei tuntenut itseään yksinäiseksi.

Elämäni on huomattavasti onnellisempaa ja iloisempaa.

sekä positiivisessa ja neg. mielessä, puuhaa riittää välillä vähän liikaa, mutta päivääkään en silti antaisi pois.

Tasan puolet vastaajista kertoi hyödyntäneensä yhdistyksen toiminnassa saamiinsa kokemuksia muussa elämässään ja puolet ei. Ikäryhmittäin verratessa suurin osa kokemuksiansa hyödyntäneistä oli 60-vuotiaita tai sitä vanhempia, kun taas niitä, jotka eivät olleet kokemuksiansa hyödyntäneet oli eniten ikäryhmässä 20 - 39 vuotiaat, 40 - 59 vuotiaiden vastaukset menivät melko tasan. Kokemuksista oli ollut hyötyä niin työ kuin koulu-elämässäkin sekä erilaisissa esiintymistä vaativissa tilanteissa. Vastaajat olivat kokeneet saaneensa lisää rohkeutta, itsevarmuutta ja esiintymiskykyä erilaisiin tilanteisiin.

Työelämässä vanhusten päivätoiminnan ohjauksessa hyödynnin vuorovaikutusta ja vuorottaisuuden periaatteita.

Koulutehtävissä, työssä olen rohkeampi.

Töissä ”joutuu” olemaan esillä. Tietynlainen varmuus esiintymiseen/esillä olemiseen.

Pennihäät-yhdistyksen kautta muuhun sosiaaliseen toimintaan verkostoitumista ei ollut kokenut kovinkaan moni. Ne, jotka olivat verkostoituneet, tulivat ikäryhmistä 40 - 59 vuotiaat kolme henkilöä ja 20 - 39 vuotiaat yksi henkilö, näistä naisia oli kolme ja miehiä yksi. Seinäjoen kaupungin kansalaisopiston opistolaiskunta, muut paikalliset yhdistykset sekä muiden teattereiden näyttelijät olivat paikkoja, joihin oli verkostoiduttu.

Kerroimme teoriaosuudessa myös sosiaalisesta innostamisesta, ja kyselyn positiivisista vastauksista huomasimme myös tämän innostamisen suuren vaikutuksen Pennihäät-ryhmän toimintaan, vaikka emme aiheesta suoraan kysyneetkään. Ohjaajamme on toiminut sosiaalisena innostajana ja saanut ryhmän muutkin jäsenet

toimimaan ja aktivoitumaan innostamisen periaatteiden mukaisesti. Hän sai vastauksissa paljon kiitosta ja positiivista palautetta olemuksestaan ja toimintatavoistaan ryhmän ”tsempparina”. Ryhmä toimii yhtenäisenä toinen toisiaan auttavana porukkana, jossa jokainen otetaan huomioon ja arkisetkin asiat jaetaan samalla voimaannuttaen niin itseään, kuin muitakin. Pennihää-ryhmässä suurin osa jäsenistä toimii jo itsekin innostajan roolissa saaden me-hengen kukoistamaan ja kaikkien tuntemaan olonsa tervetulleiksi joka kerta. Vastauksista ilmenee myös sellainen tunne, että näyttelijät toimivat innostajina myös yleisölle, koska vuodesta toiseen samat jo tutuiksi tulleet porukat saapuvat katsomaan tuotantoja. Näytelmäporukka innostaa toisiaan myös mukaan muuhun Pennihää yhdistyksen toimintaan ja tapahtumiin aktiivisesti ja näistä yhteisistä hetkistä ja kokemuksista nautitaan yhdessä keräten muistoja, joita voi kerrata vuosienkin päästä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksemme lähtökohtana ja tavoitteena oli selvittää, oliko muilla Peräseinäjoen Pennihäiden harrastajanäyttelijöillä yhteisöllisyyden kokemuksia ja miten he yhdistyksen toiminnan kokivat muuten yhteisöllisyyden teemaan pohjaten. Vastauksia oli tullut mielestämme hyvä ja riittävä määrä oikeansuuntaisen tutkimustuloksen aikaansaamiseksi, ja tulokset vastasivat mielestämme hyvin teoriapohjassa käsittelemiimme asioihin ja teemoihin. Tutkimuksen analysointia aloitettaessa aika pian vastauksista nousi selkeästi esiin myönteisyys ja hyvät kokemukset. Olimme myös hyvillämme siitä, että vastaajien määrä sukupuolittain jakautui aika tasan, vaikka ei sillä meille tutkimuksellisesti olisi väliä ollutkaan. Otimme sen kuitenkin lopuksi vertailukohteeksi ihan mielenkiinnosta osaan kysymyksistä. Ikäjakaumaa käytimme vertailussa peilataksemme sen avulla tuloksia teoriaosuudessa käsiteltyyn ikäluokkien väliseen yhteisöllisyyteen. Seuraavaksi esittelemme päätelmiämme tutkimuskysymystemme mukaisten teemojen pohjalta.

9.1 Yhteisöllisyyden kokemukset

Kuten tutkimuksen analyysissä jo selvisi, voimme iloisina todeta, että kaikki vastanneet olivat kokeneet yhteisöllisyyttä Pennihäät-yhdistyksen toiminnassa ja ne kokemukset olivat pääosin myönteisiä ja positiivisia. Teemaan liittyvän oman esiyymmärryksemme mukaan tulos ei paljon yllättänyt, mutta kuitenkin siinä mielessä hyvällä tavalla, että yksikään ei ollut jäänyt ilman näitä kokemuksia. Kuitenkin yhteisöllisyyteen liittyvää yhteenkuuluvuutta tarkasteltaessa yksi vastaajista ei ollut kokenut tätä. Jäimme hieman pohtimaan, mistä tällainen voisi johtua, mutta yhtä kaikki hän mitä ilmeisemmin tuntee kuitenkin kuuluvansa yhteisöön. Tässä on mielestämme oivallinen paikka nyt yhdistykselle muistaa ottaa ne hiljaisimmatkin yksilöt joukossa mukaan kaikkeen toimintaan ja tekemiseen. Pennihäät-yhdistystä itseään pidettiin yhteisöllisyyttä tavallista enemmän lisäävä yhdistyksenä ja osittain jopa melko paljon. Tämän vuoksi voimme todeta, että harrastustoiminta ja ryhmään kuuluminen todellakin lisäävät yhteisöllisyyttä ja se kuvastaa myös sitä, että yhdistys toimii oikealla tavalla yhteiskunnassa paikallisella tasolla. Tämä on sitä teoriassa mainitsemaamme yhdyskuntatyötä, mutta myös sitä kolmannen sektorin

toimijuutta täydentämässä yhteiskunnan tarjoamia puitteita. Myös Alf Ronbyn mukaan pohjoismaissa ollaan vahvasti nousujohteisessa suunnassa yhteisöllisyyden lisäämisen tiellä ja yhteiskunnalliset päätöksentekijät haluavat olla mukana tuke-
massa tämän kaltaista toimintaa.

Yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuus ilmenivät avoimissa vastauksissa moninaisena kuvailuna yhdessä tekemisestä, samanhenkisyudesta ja porukan tärkeydestä. Toinen toisiaan tukeva ja auttava yhteisö koetaan tiiviiksi ja sen jäsenten kesken vallitsee luottamus niin yhdistyksen toiminnassa kuin vapaa-ajallakin toimiessa. Yhtenä tärkeänä teemana esiin nousi monissa vastauksissa erilaisuuden hyväksyminen. Yhteisö yhdistää eri taustoista ja eri ikäryhmistä tulevia ihmisiä niin, että kaikki toimivat samalta viivalta. Tämä on erittäin tärkeää yhteisön toiminnan kannalta yhteiskunnallisesti ajateltuna ja toimii esimerkkinä paikallisyhteisössä muille toimijoille ja kaikille kansalaisille. Tämä kertoo myös toisesta asiasta, joka vastauksista ilmeni, nimittäin siitä, että yhdistyksen toimintaan on helppo tulla mukaan, kun se on hyväksyvä yhteisö. Hyypän puhuma kyläkulttuurin me-henkisyys on vahvaa Pennihäiden toiminnassa, ja vastaajat kuvasivatkin yhdistyksessä olevan ymmärrys siitä, että kukaan ei yhteisössä ole yksin mitään, vaan joukkona ollaan vahvoja. Todella moni sanoi Pennihäiden olevan kuin yhtä perhettä – näytelmäperhettä.

Ikäluokkien välinen yhteisöllisyys näkyy Pennihäissä siinä, että heidän nettisivuiltaan antamiensa tietojen mukaan näytelmäporukan ikäjakauma on 5 - 70 vuotta. Vastaajia kyselyymme oli myös kaikista ikäluokista, vaikkakin 0 - 19 vuotiaita oli vain yksi. Myös oma kokemuksemme yhdistyksessä toimimisesta on todella myönteinen tämän asian suhteen. Kuhunkin näytelmäproduktioon valitaan henkilöitä aina sen mukaan, mistä näytelmästä on kyse ja minkälaisia roolihenkilöitä siinä esiintyy, mutta ohjaajamme pyrkii sovittamaan aina lisärooleja sellaisille, jotka haluavat mukaan vaikkei roolia olisikaan tarjolla. Aikuisia henkilöitä tarvitaan tietysti joka kerta, mutta aika vähän on sellaisia näytelmäproduktioita tehty, missä ei olisi myös lapsirooleja mukana. Itse koemme sen myös rikkautena, että saa toimia yhdessä kaiken ikäisten kanssa ja aikuiset toimivat malliesimerkkeinä sekä ohjaajina ja valvojinakin pienemmille näyttelijöille.

Vahvassa yhteisöllisyydessä esiin nousi myös sosiaalisen innostamisen periaatteet ja niiden tärkeys ryhmän toiminnalle. Leena Kurjen teoriassa esiin tuomamme malli sosiaalisesta innostamisesta on täysin paikkansapitävä Pennihäät yhteisössä. Ohjaaja on toiminut ensin innostajana näyttelijäporukalle, ja siksi ryhmä on alkanut toimia aktiivisesti myös itse alkaen innostamaan toisiaan, yleisöään ja muuta ympäröivää yhteisöä. Innostamisen merkitystä ryhmätoiminnassa ei voi liikaa tuoda esille, se on mielestämme kaiken yhteisöllisen toiminnan alkamisen edellytys. Jostain täytyy aina löytyä joku ajatuksestaan ja asiastaan innostunut ihminen, joka saa toimintaansa mukaan ryhmän muita ihmisiä innostaen heidät toteuttamaan suunnitelmaansa. Näin syntyy ryhmätoimintaa ja sitä kautta myös yhteisöllisyyttä.

9.2 Vaikutus hyvinvointiin ja onnellisuuteen

Yhteisöllisyyden hyvinvointia lisäävistä vaikutuksista puhutaan paljon. Teoriaosuudessa toimmekin esiin, että tätä asiaa on tutkittu paljon. Markku T. Hyyppä puhuu maaseudun kyläkulttuurin sosiaalisesta pääomasta, jota hän toivoisi tuotavan laajemmin myös kaupunkiyhteisöihin. Toisaalta taas maaseudullakin tällainen yhteisöllinen kulttuuri on ollut katoavaista, vaikka esimerkiksi Peräseinäjoella, missä Pennihää-yhdistyksen vaikuttaa, ei sellaista ole selvästi havaittavissa. Tutkittaessa hyvinvointivaikutuksia tulee aina tuloksia tarkasteltaessa huomioida yksilön kokemukset ja näin mekin omassa tutkimuksessamme teimme. Vastauksista ilmeni, että suurin osa myös Pennihää-yhdistyksessä toimineista kertoi yhdistystoiminnan vaikuttaneen heidän hyvinvointiinsa ja vieläpä pääosin positiivisesti. Jotain kertoo myös se, että yksi vastaajista oli saanut yhdistyksessä toimimisen avulla jopa jättää mielialalääkityksen pois. Vain kaksi vastaajista totesi, ettei hyvinvointivaikutuksia ollut. Tämä tieto suhteutettuna teoriassa esiintuomiimme yhteisöllisyyden terveyttä ja hyvinvointia lisääviin vaikutuksiin kertoo kyllä meille yhdistystoiminnan kansanterveydellisistä vaikutuksista koko yhteiskuntaan. Tämän tiedon valossa yhteisöllisyyttä lisäävää yhteistä toimintaa muodossa tai toisessa tulisi todellakin lisätä niin alueellisesti, kuin koko yhteiskunnassakin.

Työ- ja kotiarjesta irtaantuminen heittäytymällä välillä joksikin ihan muuksi oli vahvana voimavarana monessa vastauksessa. Yhteisössä toimiminen tuo vastapainoa ja auttaa näin jaksamaan paremmin. Uudet tuttavuudet ja jopa ystävyyssuhteet merkitsevät osalle vastaajista todella paljon hyvinvoinnin kannalta, jotkut harrastavat myös koko perheen voimin, ja sekin on yhteistä yhteisöllistä toimintaa. Paremman mielen saaminen harjoituksissa ja onnistumisen kokemukset voivat auttaa pitkäänkin ja kun tapaamiset toistuvat tarpeeksi usein, pysyy iloinen miellä koko ajan. Porukassa toimiminen tuo myös sosiaalisuutta ja mielekästä tekemistä, jotka ovat osalle korvaamattoman tärkeitä. Teoriassa kerroimme Leena Kurjen kirjoittamasta sosiokulttuurisesta innostamisesta, jota mielestämme myös Pennihää-yhdistyksessä tapahtuu. Ohjaaja yleensä saa näytelmäporukkansa innostumaan, ja yhdessä sitten innostamme toisiamme lisää. Tämä johtaa lopulta siihen, että porukka alkaa toimimaan tuotannon eteen omatoimisesti ilman erillisiä ohjeita tai neuvoja, mikä on koko sosiokulttuurisen innostamisen tavoite. Toki tämä toimii ydinporukassa jo muutenkin vuosi toisensa jälkeen, kun kaikki tietävät omat vahvuutensa ja osaamisalueensa.

Yhdistyksessä toimiminen oli lisännyt myös vastaajien sosiaalisia- ja vuorovaikutustaitoja suurimmalla osalla. Vain kaksi oli vastannut tässäkin kohtaa, ettei vaikutuksia ollut. Tutkimukseen osallistuneet olivat sitä mieltä, että yleisön edessä esiintyminen ja ihmisten kanssa tekemisissä oleminen lisäsivät luontevuutta toimia myös muissa sosiaalisissa tilanteissa. Näin ehkä väistämättä käykin, mutta vastauksista ei esimerkiksi tullut esiin se, kuinka paljon jännittäminen voi vaikuttaa esiintymisessä ja vuorovaikutuksessa, ja vain yksi vastaaja kertoi yhdistyksessä toimimisen auttaneen jännityksen vähenemisessä. Toisaalta siitä voi kertoa se, että rohkeuden ja itsetuottamuksen sanottiin lisääntyneen. Näiden taitojen lisääntyminen auttaa myös lähestymään jopa tuntemattomia ihmisiä helpommin sekä tiivistämään jo olemassa olevia kaverisuhteita. Tämä on erittäin hyvä asia esimerkiksi nykyistä monimuotoista ja globaalia työelämääkin ajatellen. Teoriaosuudessa tuotiin esiin niin Hyypän kuin Ruuskasenkin mielipiteitä siitä, että vuorovaikutuksen lisääntyminen auttaa yksilöllisten tavoitteiden saavuttamisessa, jolloin yksilöt joukkovoimana lisäävät koko yhteisön hyvinvointia.

Vastaajien elämänlaatuun paria ikävää tai negatiivista kokemusta lukuun ottamatta Pennihäissä toimiminen oli vaikuttanut myönteisesti. Viisi vastaaja kertoi, ettei vaikutuksia elämänlaatuun ollut ollenkaan. Myönteiset vaikutukset olisi voinut pitkälle päätellä jo edellisten kysymysten vastausten perusteella, koska hyvinvoinnin kokeminen yleensä parantaa myös elämänlaatua. Toisaalta hyvinvointiakin voi kokea koko ajan, jolloin elämänlaatukin on koko ajan hyvä, ja silloin vaikutus ei ole huomattavissa. Nekin, joilla oli ollut ikäviä kokemuksia, halusivat silti edelleen toimia yhdistyksessä, koska pääasiassa kokemukset olivat kuitenkin olleet myönteisiä. Ihmiset ovat saaneet arvostusta, tunteneet elämäniloa ja saaneet mielekästä tekemistä, ja nämä asiat ovat olleet toimivia elämänlaadun nostattajia.

Kokonaisuudessaan voimme tutkimustulosten perusteella sanoa yhteisöllisyyden lisäävän hyvinvointia. Niin kuin jo aiemmin mainitsimme, lisäystä tässä suhteessa yhteisölliseen toimintaan kaivataan. Mielestämme tällä olisi yhteiskunnallisia vaikutuksia monella eri saralla, ja omaa tulevaa työtämme sosiaalialalla se saattaisi helpottaa paljonkin. Kuitenkin poliittisilla päätöksillä on tässäkin kohtaa suuri valta esimerkiksi talouden leikkauskohteita valitessa. Mietimmekin, kuinka paljon tämän, niin kuin monen muunkin varsinkin sosiaali- ja terveysalaa koskevan toimen, kauskantoiset vaikutukset jäävät näkemättä lyhytaikaisia vaikutuksia tuovia päätöksiä tehtäessä.

9.3 Kokemusten hyödyntäminen

Tasan puolet vastaajista kertoi hyödyntäneensä Pennihäyhdistyksessä saamiaan kokemuksia muussa elämässään ja puolet ei näin ollut tehnyt. Tässä kohtaa vaikutti varmaan myös vastaajan ikä, koska suurin osa kokemuksista hyödyntäneistä oli yli 60-vuotiaita. Mahdollisesti nuoremmat ikäluokat eivät vielä olleet ehtineet niin tehdä eikä tämä toki tarkoita sitä, että kaikilla siihen olisi edes mahdollisuutta tai mielenkiintoakaan. Kokemuksia oli hyödynnetty koulu- ja työelämässä sekä erilaisissa esiintymistä vaativissa tilanteissa ja tietynlainen esiintymisvarmuus, rohkeus ja itsevarmuus olivat teemoja, joita tuotiin esiin muussa elämässä hyödyttävänä asioina.

Pennihäiden kautta muuhun sosiaaliseen toimintaan verkostoitumista ei ollut tapahtunut paljonkaan. Tähän voi ehkä vaikuttaa paikallisuus ja pieni yhdistys, jos ei ole juurikaan kontakteja paikallisyhteisöä kauemmas. Myös se, että toiminta on harrastuspohjaista ja vapaaehtoista, ei edes edellytä toimijoilta verkostoitumista. Tässä kohtaa havainnoimme, että naiset olivat verkostoituneet enemmän kuin miehet, mikä ei sikäli meille ollut yllättävä tulos, koska tunnemme yhdistyksen naisia. Toisaalta oli kuitenkin yllättävää, että verkostoitumista ei ollut yleisesti tapahtunut niin paljon. Tähän yllättyneisyyteen toki voi vaikuttaa omat intressimme ja toimintamme, koska meillä itsellämme on laajat verkostot eri puolille. Paikallista verkostoitumista kyllä oli muiden eri paikallistoimijoiden kanssa sekä teatteriharrastuksen vuoksi tietysti muiden harrastajateattereiden toimijoiden kanssa. Verkostoitumista voi myös olla monenlaista, ja tässäkin tutkittiin vain Pennihäyhdistyksen kautta verkostoituneita. On varmasti erittäin todennäköistä, että Pennihäiden toiminnassa mukana olleista monikin on verkostoitunut muuten yhdistyksessä saamiensa kokemusten tai sosiaalisten suhteiden myötä, mutta ei suoraan yhdistyksen kautta.

Lopuksi voidaan todeta, että yhteisöllisyydessä ja yhteisössä on todellakin voimaa, niin kuin teoriaosuudessa jo tuotiin esiin. Yhteishenki, me-henki. oli vahvasti vastauksissa esillä. Pennihäyhdistyksessä porukka on tiivis ja yhtenäinen, ja tekee yhdessä asioita yhteisen päämäärän tavoittamiseksi, asioista iloitaan yhdessä, ja jokaisen rooli on tärkeä. Tiiviissä yhteistyössä pieniltä mutkilta ja erimielisyyksiltä ei voi tietysti välttyä, mutta sekin on vain elämää, kuten eräs vastaajakin totesi.

10 POHDINTA

Tässä osiossa kerromme omasta opinnäytetyöprosessistamme, sen etenemisestä ja mitä ajatuksia se herätti. Lisäksi pohdimme myös tutkimustyömme tuloksia ja yhteisöllisyyden merkitystä niiden pohjalta. Niin kuin jo alussa totesimme, yhteisöllisyydellä on meille suuri merkitys, ja nykyään siitä puhutaan jo laajemminkin paljon enemmän. Olemme huolissamme tulevasta rakennemuutoksista ja miten se näkyy demokraattisessa osallisuudessa, taiteessa ja teatterissa. Mielestämme julkiset palvelut ja järjestöt ovat kehittyneet taiteen ja luovan toiminnan menetelmien käyttäjinä, asiakkaiden kuntoutumisessa. Pohdimme, mitkä ovat tulevaisuudessa yksityisten palveluiden resurssit ja tahtotila toteuttaa luovan taiteen menetelmiä asiakkaiden kuntoutumisessa ja ovatko nämä kaikille tasa-arvoisesti saatavilla.

10.1 Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Koko opinnäytetyömme prosessin kehittäminen lähti liikkeelle siitä, että Noora kysyi Katjalta, voitaisiinko tehdä yhdessä opinnäytetyö? Hän ilmoitti myös miettineensä tätä aihetta ja yhteistyötä Peräseinäjoen Pennihäät-yhdistyksen kanssa. Tältä pohjalta lähdimme asiaa tutkimaan ja kun kaikki luvat oli saatu, lähti työskentely käyntiin. Suunnitelma laadittiin ja hyväksyttiin oppilaitoksella sekä yhteistyökumppanilla ja se esiteltiin ensimmäisessä seminaarissa keväällä 2017. Alkuun olimme todella innokkaita ja aktiivisia, ja kirjastoa kulutettiin kovasti. Teoriaosuutta kirjoitettiin yhdessä pitkiä pätkiä ja se saatiinkin melko valmiiksi muutamassa kuukaudessa.

Tämän jälkeen olikin sitten haasteellisempaa pidempään. Erinäisistä henkilökohtaisista syistä johtuen, työmme jäi vähän paikoilleen. Meni pitkiäkin aikoja, kun ei saatu mitään aikaiseksi, mutta toisinaan taas teimme vähän. Saimme koottua sähköpostilistaa Webropol kyselyämme varten ja jossakin vaiheessa käytiin tietotekniikan opettajan kanssa viimeistelemässä kysely valmiiksi, kysymykset siihen olimme kehitelleet jo aiemmin. Kysely lähetettiin lopuksi alkuvuodesta 2020, ja jäimme toiveikkaina odottamaan vastauksia tarkoituksenamme työstää ne heti loppukevästä. Vuosi 2020 muuttui kuitenkin maailmanlaajuisen pandemian myötä

erilaiseksi, kuin oli alun perin suunniteltu, ja niin meidän opinnäytetyön etenemisenkin taas vähän hidastui.

Lopulta loppuvuodesta 2020 päätimme, että nyt tämä projekti pitää saada päätökseen ja alkoi kyselyn purkaminen ja analysointi. Se olikin todella mielenkiintoista puuhaa ja sai meihin taas aivan uutta virtaa ja vauhtia. Lopullinen melkein valmis opinnäytetyö raportoitiin seminaarissa helmikuussa 2021 ja loppusilauksineen työ oli täysin valmis ja palautettiin arvioitavaksi huhtikuussa 2021.

Koko kirjoitus- ja tutkimusprosessi oli kyllä mielenkiintoinen ja myös mieleenpainuva. Vaikka aikataulullisesti työmme venyikin erittäin pitkäksi, oli se silti mielissämme koko tämän ajan ja varmaan siksi kypsyi juuri sellaiseksi, miksi se lopulta muodostui. Olemme molemmat aikaisemminkin tehneet opinnäytetyön, joten sikäli prosessi oli tuttu, joskin jokaisella oppilaitoksella on omat sääöksensä tähän asiaan.

Koko prosessi oli myös opettavainen. Opimme tutkittavasta aiheesta paljon, toisiltamme paljon, mutta ennen kaikkea tutkimuksen tuloksista kaikkein eniten. Teorian kirjoitusvaiheessa totesimme, että kirjoitustyyliimme eroavat toisistaan jonkin verran, joten jouduimme tekemään puolin ja toisin kompromisseja sen suhteen. Myös siitä, mitä aiheesta kirjoitetaan ja kerrotaan, keskusteltiin yhteisymmärryksen saamiseksi. Tutkimustuloksia analysoidessamme olimme molemmat erittäin iloisia ja tyytyväisiä ensiksikin siihen, että saimme vastauksia niin paljon, mutta myös siihen, miten heti huomasimme muiden kokevan sitä samaa, minkä vuoksi me alun perin lähdimme tätä tutkimusprosessia tekemään. Kokemuksia ja osallistujien vastauksia lukiessa muistelimme itsekin kaikkia mieleen tulevia näytelmärooleja ja lentäviä lauseita vuosien varrelta.

10.2 Yhteisöllisyyden merkityksestä

Me molemmat toimimme Pennihäät-yhdistyksessä vapaaehtoisina, ja toinen meistä myös hallituksen jäsenenä. Sen lisäksi, että näyttelemme erilaisissa tuotannoissa, teemme kaikkea muutakin, mitä taustatyönä sekä tuotantojen aikana täytyy tehdä onnistuneen projektin valmiiksi saattamiseksi. Pennihäät-ryhmä on toiminut

meille yhteisöllisyyden lisääjänä ja tuottajana antaen toiminnallaan myös valtavasti energiaa muun arkisen elämän pyörittämiseen. Vaikka harrastuksena tällaisessa näytelmäproduktiossa toimiminen on aika sitovaa ja haasteellistakin välillä, on se voimavarana kuitenkin suuremmissa roolissa. Yhteisöllisyys tässä porukassa koostuu siitä, että voimme kaikki luottaa toinen toisiimme saaden aina apua ja turvaa yhteisön jäsenistä tarvittaessa ja siitä me-hengestä, me teemme yhdessä asioita toteuttaaksemme yhteisen projektin. Tähän sopiikin lause, jonka yhdessä joka ikinen kerta sanomme piirissä kädet käsissä ennen esitystä: ”Kun sinä autat minua ja minä autan sinua, niin yhdessä me onnistumme”!

Teoriassa käsitelimme paljon myös yhteiskunnan osuutta yhteisöllisyyteen ja sen luomisessa apuna olemiseen. Tämän hetkinen tilanne yhteiskunnassa mielestämme on sellainen, että yhteisöllisyyden tarve vain kasvaa kasvamistaan. Illoisena voi toki huomata ainakin paikallistasolla sen lisääntyneenkin, mutta silti marginaaliryhmien osallistaminen tuntuu todella haasteelliselta. Tämä kertoo meille siitä, että niin paikallisesti kuin yhteiskunnallisestikin voimavarat ja resurssit ovat vähissä kaikkein heikompiensaisten hyvinvoinnista huolehtimiseen. Itsekkyys ja oman edun tavoittelu eivät auta yhteisöllisen maailman rakentamisessa eivätkä myöskään yksilötasolla paranna kenenkään hyvinvointia. Pohjoismaisessa yhteisötyössä on teorian valossa havaittavissa hyvän suuntaista muutosta yhteisöllisyyden ja sitä kautta onnellisemmän yhteisön rakentumisessa, tähän tehtävään kaivataan paikallisia ammattilaisia ja vapaaehtoisia toimijoita lisää. Työsarkaa riittää niille, jotka kokevat voivansa antaa ympäröivälle yhteisölleen uusia mahdollisuuksia innostajina ja osallistajina, se ei ole helppo pesti, mutta varmasti antaa itsellekin paljon.

Yhteisöllisyyden ja ryhmätoiminnan vaikutukset näkyvät myös sosiaalialan työkentällä varsinkin, jos niitä ei ole. Tämä vaikuttaa toisaalta melkoiselta oravanpyörältä, koska toisaalta sosiaalialan työssä näitä käytetään myös työmenetelminä yhä enenevässä määrin. Varsinkin marginaaliryhmiin kuuluvat sekä yhteisöjen heikoimmat ja hiljaisimmat jäävät usein yhteisöllisyyden ja ryhmien ulkopuolelle, mutta heitä auttaaksemme me sosiaalialan toimijat tuomme heitä yhteen muun muassa järjestämällä erilaisia ryhmätoimintoja. Sosiaalialalla toimiakseen tarvitsee mielestämme omata yhteisöllisiä taitoja ja yhteiskunnallista tietämystä, mutta myös

tietämystä yksilöllisyydestä ja yksilön vapaudesta. Näin pyritään toimimaan ottaen huomioon ihmisten tasavertaisuus yksilöinä yhteiskunnassa. Tämä näkemys tulisi mielestämme ottaa huomioon tulevassa sosiaali- ja terveystalouden rakennemuutoksessa, koska nyt kokemuksemme on, että tasa-arvo ainakin terminä on väärin käytetty ja loppuun kulutettu. Peräänkuulutamme myös sosiaalialan työhön innostamisen periaatteita asiakaslähtöiseltä pohjalta. Pakottaminen ja turhanaikaiset motivointimenetelmät ovat vanhanaikaisia ja innostaminen kuulostaa mielestämme paremmalta työmenetelmältä, vaikka sekin on jo vanha keksintö. Sosiaalityössä ihminen tulee kuitenkin ottaa kohdata kokonaisvaltaisesti kaikki ympäröivätkin tekijät huomioon ottaen, jolloin jokin pienikin yksityiskohta voi johtaa onnistumisen elämyksiin ja saada aikaan voimaantumista. Niille yhteiskunnan yksilöille, joilla ei ole juurikaan yhteisöjä ympärillään, yhteisöllisyyden käsite voi olla todella vieras ja tunne kuulumisesta johonkin puuttuu. Nämä ovat niitä, joita meidän tulisi sosiaalityön keinoin saada tuntemaan yhteenkuuluvuuden ja joukkoon kuulumisen tunteita sekä saamaan sitä kautta onnellisuuden kokemuksia.

10.3 Lopuksi

Yhteisöjä on suurimmalla osalla ihmisiä joka paikassa. Perhe, ystävät, työkaverit, naapurusto, harrastusryhmät ja sosiaalisen median kanavat esimerkiksi joitakin mainitaksemme. Yhteisöjä on pieniä ja isoja, niitä on paikallisia ja maailman laajuisia ja kaikkea siltä väliltä. Yhteiskunta ei olisi rakentunut ilman yhteisöjä emmekä me olisi me ilman niitä. Siellä missä on yhteisöjä, on aina myös yhteisöllisyyttä tavalla tai toisella. Kaikki eivät sitä koe ehkä samalla tavoin, mutta olemassa se kuitenkin on.

Yhteisöllisyyden tutkimuksissa on selkeästi huomattu sen positiiviset vaikutukset ihmisten elämänlaatuun ja onnellisuuteen ja tämä näkyi myös kauttaaltaan tutkimuksemme tuloksista. Yhteisöllisyys on näin ollen onnellisen elämän tae. Yhteiskunnassa kaikkea mahdollista mitataan paljolti taloudellisten vaikutusten kautta, mutta ihmisen hyvinvointia ja onnellisuutta ei mielestämme voi rahassa määrittellä. Yksilöllisesti toki kaikkien kohdalla on ne omat juttunsa, jotka tekevät ihmisen onnelliseksi, kaikki eivät ole sosiaalisia, ja näin yhteisöllisyys voi tuntua joistakin jopa

taakalta. Eikä niin pidäkään olla, että kaikki olisivat samanlaisella muotilla valettuja, vaan yksilöllisyys on rikkaus tässäkin asiassa. Yhteisökin koostuu erilaisista yksilöistä, jotka ammentavat voimaa toinen toisistaan kulkemalla kohti samaa päämäärää yhteisöllisyyden turvin.

Vaikka yhteisöllisyyttä on tutkittu monestakin eri näkökulmasta ja erilaisissa yhteiskunnallisissa konteksteissa, on mielestämme tärkeää jatkaa tätä tutkimusta. Maailma ja yhteiskunta muuttuvat koko ajan ja teknologian kehitys on tuonut tullessaan aivan uusia piirteitä yhteisöllisyydenkin kehitykselle. Nykyään erilaisia yhdistyksiä ja ryhmiä toimii paljon myös pelkän sosiaalisen median kanavissa ja näiden yhteisöllisyysvaikutukset voisivat olla seuraava askel tällä tutkimusalalla. Mietimme sitä, kuinka paljon erilaiset vaikutukset ihmisten yhteisöllisyyden kokemukseen voivat olla ilman keskinäistä kasvokkain tapahtuvaa kontaktia. Pidämme toki itsekin paljon yhteyksiä erilaisten some-kanavien kautta, mutta ainakin meille läsnäolo harrasteryhmässä toisten ihmisten kanssa on enemmän iloa tuottavaa, kuin pelkkä ruudun kautta tapahtuva viestintä. Ehkä jonkinlainen vertaileva tutkimus näiden kahden välillä voisi olla hyvä jatkotutkimusaihe.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyömme pitkittyneen prosessin jälkeen olemme tyytyväisiä, että saimme työmme kuitenkin valmiiksi. Ei tämä omasta mielestämme täydellinen ole, mutta se on meidän näköinen juuri tällä kohtaa. Mikäli seuraavia tutkielmia joskus elämässä vielä eteen tulee, tiedämme ainakin, mitä kannattaa ja mitä ei kannata tehdä. Olemme siis oppineet aika paljonkin niin tutkimuksen tekemisestä, kuin itsestämmekin tämän prosessin aikana. Jäämme kiinnostuneina seuraamaan yhteiskunnallista kehitystä yhteisöllisyyden näkökulmasta ja tulevia rakennemuutoksia sosiaali- ja terveysalalla sekä paikallisten tilanteiden kehitystä oman rakkaan harrastuksemme ja yhdistystoiminnan kehittymisen kannalta.

LÄHTEET

Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus.

Hagfors, R. & Kajanoja, J. 2011. Hyvän kehän teoria. Teoksessa: Saari, J. (toim.). Hyvinvointi – Suomalaisen yhteiskunnan Perusta. Helsinki. Gaudeamus Helsinki University Press. OY Yliopistokustannus, HYY yhtymä.

Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki. Tammi.

Hyyppä, M. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä – Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä. PS – kustannus.

Hyyppä, T. 2005. Me hengen mahti. Jyväskylä. Ps-kustannus.

Jouni Tuomi & Anneli Sarajärvi. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 8., uudistettu laitos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina, sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. 7. painos. Tampere. Osuuskunta Vastapaino.

Kananoja, J. 4.6.2015. Kansalaisyhteiskunta: Kumppanuusyhteiskunta. [Verkkolehti]. Vantaa: Kansalaisyhteiskunta. [Viitattu 18.1.2018]. Saatavana: https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/verkkolehti/aiemmat_kirjoitukset/kumppanuusyhteiskunta.1564.blog?737_o=50

Keränen, E., Nissinen, P., Saarnio, T. ja Salminen, M. 2001. Sosiaalialan työn uudet ulottuvuudet. Ensimmäinen painos. Helsinki: Tammi

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen: muutoksen pedagogikka. Tampere. Vastapaino.

Legioonateatteri. 2021. Ei päivämäärää. [Verkkosivusto]. [Viitattu 10.3.2021]. Saatavana: <https://legioonateatteri.fi/>

Möttönen, S. 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa: Ruuskanen, P. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi: näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä. PS-kustannus.

Peltola, C. 15.12.2015. Kansalaisuusaktiivisuus ja uudenlainen kaupunkikulttuuri: yhdessä tekemistä ja aitoa osallisuutta -myös sosiaalialalle. [Blogikirjoitus]. Helsinki. Metropolia Ammattikorkeakoulu. [Viitattu 18.1.2018]. Saatavana: <https://blogit.metropolia.fi/uudistuva-sosiaalialan-osaaminen/2015/12/15/kansalaisaktiivisuus-ja-uudenlainen-kaupunkikulttuuri-yhdessa-tekemista-ja-aitoa-osallisuutta-myos-sosiaalialalle/>

Peräseinäjoen Pennihäät ry, 2017. Ei päivämäärää. [Verkkosivusto]. [Viitattu 23.10.2017]. Saatavana: <https://www.pennihaat.net/>

- Pisara: Yksinäisyyden aikakausi. 21.1.2021. [Dokumenttiohjelma] YLE TV1. Helsinki.
- Raunio, K. 2011. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki. Toinen, uudistettu laitos. Gaudeamus Helsinki University Press, Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.
- Ronby Alf. 2009. Empowering people by community building. In: Community work in the Nordic Countries – New trends. Universitetsforlaget. Oslo. Norway
- Rosenlöf Anna-Mari. 2021. Kulturaktiviteter bidrar till psykisk hälsa. I: Talentia 1/2021. Helsinki. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.
- Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi: Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä. Ps-kustannus.
- Saari, J. (toim.). 2011. Hyvinvointi – Suomalaisen yhteiskunnan Perusta. Helsinki. Gaudeamus Helsinki University Press. OY Yliopistokustannus, HYY yhtymä.
- Sosiaalihuoltolaki. L 1301/2014. [Viitattu 23.10.2017]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>
- THL. 2021. Päivitetty 25.3.2020. Keskeisiä käsitteitä. [Verkkosivusto]. Helsinki: THL. [Viitattu 10.4.2021]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>
- Tilastokeskus. 30.3.2006. Mitä enemmän sosiaalista pääomaa, sitä parempi koettu terveys. [verkkajulkaisu] Helsinki: tilastokeskus [viitattu 6.12.2016] Saatavana: http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2006/tiedote_021_2006-03-30.html
- Turunen, P. 2009. Nordic community work in transition. In: Community work in the Nordic Countries – New trends. 2009. Universitetsforlaget. Oslo. Norway
- Ventola, M-R., & Renlund, M. 2005. Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsinki. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Yliopistopaino Kustannus.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki. Tammi.
- WHO-raportti What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review (2019) [Viitattu 30.11.2019]. Saatavana: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf>

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuskysely

Liite 1. Tutkimuskysely**Yhteisöllisyys Peräseinäjoen Pennihäät ry:ssä****1.Ikä**

0-19 20-39 40-59 60 tai yli

2.Sukupuoli

MiesNainen

3.Oletko tällä hetkellä mukana Peräseinäjoen Pennihäät ry:n toiminnassa?

KylläEn

4.Kuinka monena vuonna olet ollut/olit mukana toiminnassa?

Vastaus nume-roina

5.Oletko tehnyt yhdistyksessä näyttelemisen lisäksi muita tehtäviä?

EnKyllä, mitä?

6.Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa mielestäsi parhaiten Pennihäät ry:tä yhteisöllisyyttälisäävänä yhteisönä?

Ei lisää lainkaanLisää jonkin verranLisää kohtalaisestiLisää tavallista enemmän-
Lisää melko paljon

7.Oletko kokenut yhteenkuuluvuutta Pennihäiden toiminnassa?

EnKyllä, mitä

8.Millä tavoin yhteisöllisyys mielestäsi ilmenee Pennihäiden toiminnassa?**9.Onko toiminta Pennihäät yhdistyksessä lisännyt hyvinvointiasi?**

EnKyllä, miten

**10.Onko yhdistyksessä toimiminen lisännyt sosiaalisia- ja/tai vuorovaikutus-
taitojasi?**

EiKyllä, miten?

11.Onko Pennihäissä toimiminen vaikuttanut elämänlaatuusi?

EiKyllä, miten

12.Oletko hyödyntänyt yhdistyksen toiminnassa saamiasi kokemuksia muussa elämässäsi?(Esim. työ, opiskelu, perhe...)

EnKyllä, miten

13.Oletko verkostoitunut Pennihäät yhdistyksen kautta johonkin muuhun sosiaaliseentoimintaan? Mihin?

EnKyllä, mihin?

14.Vapaa sana. Jätä terveiset, kommentoi, kerro lisää kokemuksistasi tms....

15.Vastaajien kesken arvotaan 2 teatterilippua. Valitseseuraavista arvontaan osallistumis-vaihtoehtoista haluamasi ja klikkaa Lähetä-painiketta

Haluan osallistua arvontaan ja annan yhteystietoniEn halua osallistua arvontaan

Klikkaa vielä Lähetä-painiketta.